

"Un popor fără cultură e un popor ușor de manipulat."

Immanuel Kant

DOMOGLED

O publicație a Cenaclului Domogled din Băile Herculane

ISSN 2810 – 4145 ISSN-L 2810 – 4145

Anul III/IV, Numărul 5 - 6, Băile Herculane, toamna/iarna 2023/ 2024

Director: Dorin Bălțeanu

Președintele Cenaclului Domogled: Ioan Sincu

Redactor șef: Cristina Bujancă; Redactori: Dan Buru, Livia Tomescu

HERCULANE – 1870 ani de atestare epigrafică

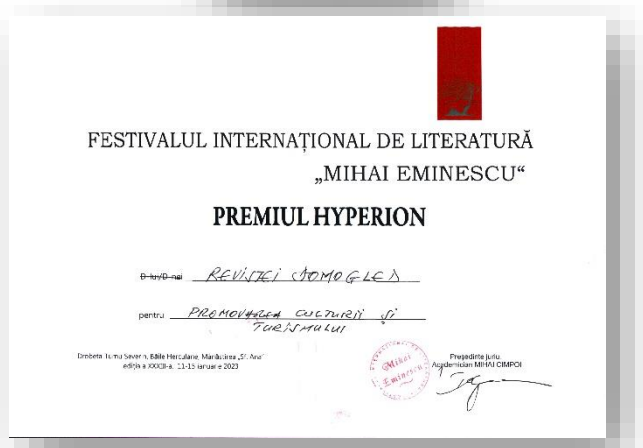

Podul de piatră 2023

foto: Dorin Bălțeanu

REVISTA DOMOGLED
a primit prestigiosul premiu **"HYPERION"**
la cea de-a 33 -a ediție a
Festivalului Internațional de Literatură
"Mihai Eminescu"

Diploma și trofeul HYPERION acordat revistei DOMOGLED de către juriul Festivalului internațional de literatură "Mihai Eminescu"

Cu Eminescu în suflet și în inimă, joi, 12 ianuarie 2023, am inaugurat cu bucurie și în acest an, Festivalul Internațional de Literatură "Mihai Eminescu". Manifestarea culturală anuală dedicată aniversării "poetului nemuririi noastre", inițiată de prof. Florian Copcea din Drobeta – Turnu Severin, a ajuns la cea de-a XXXIII-a ediție, fiind organizată, ca de obicei, de prestigiosul Centru Cultural "Nichita Stănescu" din Drobeta – Turnu Severin, în colaborare cu Episcopia Severinului și a Strehaiei, Muzeul Regiunii "Porțile de Fier", Biblioteca Județeană Mehedinți, Fundația Culturală "Lumina", Casa Municipală de Cultură, Societatea Scriitorilor Danubieni din Drobeta – Turnu Severin și Primăria Băile Herculane.

Festivalul a debutat la ora 10,00, la Sala de ședință a Primăriei Băile Herculane, printr-o slujbă de pomenire oficiată de preotul paroh Pavel din Băile Herculane. În sală au fost prezenți invitați din țară și de peste hotare, din Serbia și Republica Moldova, iubitori de cultură din Băile Herculane, precum și un grup de elevi ai Liceului Hercules însoțiți de profesoarele de limba română Mihaela Urdeș și Oana Cincheză.

S-au recitat poezii și s-au interpretat cântece pe versurile poetului Mihai Eminescu și s-au acordat premiile festivalului.

Scriitorul, istoricul și criticul literar Tudor Nedelcea din Craiova, a înmănat premiile celor desemnați de juriul festivalului condus de acad. Mihai Cimpoi.

La Secția Reviste, printre laureații cărora li s-a înmănat diploma și trofeul HYPERION s-au numărat reprezentanți ai culturii din județul Caraș – Severin: bine-cunoscuta **Revistă Reflex** – Reșița, fondată de regretatul Octavian Doclin împreună cu distinsa doamnă a culturii din Banatul Montan, Ada Chisăliță Cruceanu, **Revista Almăj** – reprezentată prin prof. Gheorghe Rancu, organizator al unor apreciate manifestări culturale.

Revista Domogled, la numai un an de la apariție, primește onoranta distincție care i-a fost înmănată directorului revistei, Dorin Bălțeanu, vicepreședintele Cenaclului Domogled. Au mai fost premiați din județ, prof. Gheorghe Rancu, prof. Pavel Panduru pentru activitatea culturală și, cu diplomă de onoare, Iacob Sârbu, colecționar din Băile Herculane, membru al Cenaclului Domogled.

În cuvântul său, scriitorul și publicistul Dorin Bălțeanu a mulțumit pentru distincția acordată revistei Domogled și a ținut să amintească celor prezenți că în 2023, stațiunea Băile Herculane sărbătorește nu mai puțin de 1870 ani de atestare documentară și că, în urmă cu 155 de ani, în anul 1868, Mihai Eminescu, împreună cu trupa de teatru Pascaly, efectua un turneu în Banat.

DOMOGLED

DI Tudor Nedelcea înmânează diploma și trofeul HYPERION directorului revistei DOMOGLED, Dorin Bălțeanu.

Foto: Iacob Sîrbu

AD AQUAS HERCVLI SACRAS 153 d. Hr. - 2023

Izvorul Hygeea din Băile Herculane are inscripționat pe frontispiciu denumirea romană a stațiunii.

Inscripția epigrafică de pe altarul votiv roman descoperit la Băile Herculane și datat din anul 153 d. Hr., este considerat actul de atestare documentară a stațiunii de pe Valea Cernei. Monumentul este expus în Sala Comunităților din cadrul Centrului de vizitare al parcului Național Domogled – Valea Cernei unde va sta până la reabilitarea Vilei Elisabeta când se va amenaja Muzeul de istorie "Gen. Nicolae Ceaușescu".

HERCVLANE la ceas aniversar

Stațiunea Băile Herculane aniversează în anul 2023, 1870 ani de atestare documentară.

Aniversarea a fost omagiată cu ocazia celei de-a VI – a ediție a Simpozionului Internațional "Herculane – arcade în timp" organizat de Primăria Băile Herculane.

Expoziția jubiliară de documente arhivistice, "HERCVLANE – 1870" organizată în parteneriat cu Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Caraș – Severin, recitalul extraordinar al grupului psaltic ETHOS al Episcopiei Caransebeșului, expoziția artiștilor plastici reșițeni Eleonora și Gabriel Hoduț cu imagini din Centrul istoric al stațiunii Băile Herculane, expoziția de cărți poștale de epocă Iacob Sîrbu, concertul formației CVARTET NUEVO în Parcul Central și toate celelalte activități conexe au fost dedicate anului jubiliar.

Podul de piatră reabilitat, amenajarea spațiului public din Piața Hercules, construirea unui al doilea izvor de apă plată, împreună cu alte proiecte aflate în curs de realizare cum este cel de reabilitare a Teatrului de vară din Parcul Vicol, constituie proiecte importante ce marchează anul aniversar și ne dau speranțe în renașterea stațiunii. Sigur că drumul renașterii stațiunii este lung și anevoios, dar ne exprimăm convingerea că proiectele administrației locale și ale investitorilor particulari vor duce la bun – sfârșit această epopee nesfârșită...

Aproape două milenii de istorie au trecut peste faimoasa stațiune, două milenii de glorie și decădere, două milenii, în care luxul și strălucirea au alternat dureros cu distrugerea și uitarea.

Miracolul apelor termale, farmecul peisajului spectaculos, fascinația istoriei au făcut ca stațiunea Băile Herculane să răzbată prin toate vitregiile veacurilor și să-și ducă pe mai departe menirea de a tămădui suferințele trupului și sufletului provocate de trecerea necruțătoare a timpului.

Speranța și încrederea noastră este că stațiunea Băile Herculane, având în spate o îndelungată tradiție istorică, va reuși să renască din propria-i cenușă și să redevină printre cele mai frumoase stațiuni balneare din Europa.

**SALUTI ET LAETITIAE!
LA MULȚI ANI, BĂILE HERCVLANE!**

Dorin Bălțeanu

REVISTA DOMOGLED

a fost prezentată membrilor

UNIUNII ZIARIȘTILOR PROFESIONIȘTI DIN ROMÂNIA,
 (U.Z.P.R.) filiala "Valeriu Braniște", Timișoara la
 invitația conf. univ. dr. Ioan David, președintele filialei

Onor,

Domnului Dorin Bălțeanu,

Cunoscând prestigioasa Dumneavoastră
 activitate jurnalistică, publicistică și scriitoricească, vă
 invităm luni, 27 martie a.c., începând cu ora 12.00, la
 sediul UZPR, Filiala "Valeriu Braniște" - Timiș, în
 vederea susținerii unei prelegeri legate de revista
 "Domogled".

Prezența Domniei Voastre ne onorează

conf. univ., CS II, **dr. Ioan David**

Președintele UZPR, Filiala "Valeriu Braniște" Timiș
 Directorul Bibliotecii Academiei Române
 Filiala Timișoara

La invitația conducerii U.Z.P.R., filiala "Valeriu Braniște", Timișoara, **directorul revistei Domogled, Dorin Bălțeanu** s-a deplasat luni, 27.03.2023 la Bastion Therezia, Timișoara pentru a prezenta revista membrilor filialei. Participanții au primit gratuit nr. 3-4 al revistei. Pe lângă ziariștii timișoreni, în calitate de gazde, în sală au fost prezenți, alături de directorul revistei, colaboratori importanți ai revistei: **dr. Cristian Graure**, autor al unor interesante articole referitoare la istoricul fotografiei de vilegiatură de la Băile Herculane din Timișoara, **prof. Despina Bălțeanu** și colecționarul **Iacob Sîrbu** din Băile Herculane. La întâlnirea cu ziariștii timișoreni a mai participat **Titu Pervulescu**, autorul monografiei satului Plugova, membru al Cenaclului Domogled.

Întâlnirea a fost moderată de jurnalistul și poetul Dumitru Buțoi, directorul revistei Luceafărul de Vest

Poeta și jurnalista Sylvia Hârceagă a realizat o succintă prezentare a directorului revistei Domogled

Moderatorul întâlnirii, Dumitru Buțoi directorul revistei Luceafărul de Vest, a dat cuvântul poetei și ziaristei Sylvia Hârceagă, conducătoarea Cenaclului Seniorii care a făcut o succintă prezentare a directorului revistei Domogled.

După care a urmat punctul central al întâlnirii în care moderatorul a dat cuvântul invitatului, Dorin Bălțeanu care a prezentat în format Power Point, revista Domogled, membrii echipei de redacție precum și colaboratorii.

După prezentarea revistei Domogled, a urmat vizionarea videoclipului de promovare a Rutei cultural turistice "Pe urmele lui Hercules", videoclip prezent și pe platformele digitale de turism cultural ale Comisiei Europene.

A urmat o rundă de întrebări și discuții pe marginea revistei Domogled și a mult – îndrăgitei stațiuni Băile Herculane.

Manifestarea a fost filmată și transmisă de către televiziunea EUROPA NOVA Timișoara.

Domogled

Fotografiile au fost realizate de dl Iacob Sârbu, Băile Herculane

Bastion Therezia, Sediul Uniunii Ziaristilor Profesioniști din România, filiala "Valeriu Braniște", Timișoara a fost gazda reprezentanților revistei Domogled din Băile Herculane

Acad. Constantin Bălăceanu Stolnici acasă.

Foto: Dorin Bălțeanu, 21.08. 2011

Ultimul aristocrat al neamului românesc **CONSTANTIN BĂLĂCEANU – STOLNICI**

(n. 6.06.1923 – d. 20.08.2023)

s-a stins din viață la venerabila vârstă de 100 de ani

Am avut privilegiul să-l cunosc pe acad. Constantin Bălăceanu – Stolnici, în anul 2006, când a venit la Băile Herculane cu ocazia susținerii unor cursuri în cadrul Universității ecologice al cărui președinte de onoare era.

I-am prezentat Centrul istoric al stațiunii, clădirile de patrimoniu ce necesitau lucrări de reabilitare, ne-am plimbat pe Valea Cernei unde ne-am și fotografiat. Spre surpriza mea, a acceptat invitația de a urca până la Peștera Hoților (Grotă Haiducilor), dorind să vadă locurile unde s-au făcut descoperiri arheologice importante pentru istoria stațiunii.

Acad. Constantin Bălăceanu – Stolnici pe Valea Cernei împreună cu Dorin Bălțeanu

Cele câteva ore pe care le-am petrecut împreună cu acad. Constantin Bălăceanu - Stolnici, m-au marcat profund. Mai ales că a fost primul cititor al manuscrisului primului volum al cărții *"Herculane – arc peste timp. Turism și istorie la Băile Herculane"*, manuscris pe care am îndrăznit să îl rog să-l citească

și să-și spună părerea. A doua zi, când ne-am întâlnit, acad. Constantin Bălăceanu mi-a înmănat o pagină scrisă olograf cu impresiile sale, pagină pe care i-am cerut permisiunea să o așez pe contra-coperta viitorului volum, cum s-a și întâmplat de altfel.

Cuvintele de apreciere înscrise atât în primul volum cât și în celelalte două care au urmat, precum și participările și prezentările cu care m-a onorat la lansările volumelor din trilogia *"Herculane – arc peste timp"*, au constituit pentru mine un important sprijin moral pentru a continua proiectul început în 2007 de a promova, prin scrieri și prezentări atât în țară cât și peste hotare, patrimoniului istoric, cultural, balnear, arhitectural, de excepție al stațiunii de pe Valea Cernei.

La fiecare întâlnire cu distinsul academician, personalitatea sa mă fascina atât prin aura de înțelepciune și erudiție pe care o degaja, cât și prin vivacitatea și optimismul său molipsitor.

Descendent al unei vechi familii boierești, *"ultimul mare boier al României"*, Constantin Bălăceanu – Stolnici a adunat documente și istorii despre strămoșii săi în cartea *"Saga Bălăcenilor"*, o istorie a neamului Bălăcenilor.

Savant, doctor în medicină, specialitatea neurologie, autor al mai multor lucrări, membru de onoare al Academiei Române, profesor asociat la Universitatea din Newcastle-upon-Tyne (Anglia), Universitatea Pontificală din Porto Alegre (Brazilia), Universidad Internacional Menéndez Pelayo din Santander (Spania), Academia Medicală Cataloneză din Barcelona (Spania), Colegiul de Medicină din Paris (Franța), iată doar câteva din titlurile și funcțiile onorifice pe care Constantin Bălăceanu – Stolnici le-a deținut pe parcursul vieții sale, conform site-ului www.bălăcenii.com.

Invitat al posturilor de radio și televiziune, a fost tot timpul integrat în viața socială, fiind mereu la curent cu problemele societății și, în același timp cu noile tehnici de comunicație, internetul, I - phone-ul, tableta, prin intermediul cărora era la curent cu noutățile din domeniul științific. A fost Președintele Centrului Internațional Antidrog și al Drepturilor Omului, format din 14 organizații europene. Îmi spunea uneori că este dezamăgit că lupta sa împotriva flagelului drogurilor care a penetrat masiv și în țara noastră, nu a avut întotdeauna ecourile scontate în rândul factorilor responsabili.

A avut o prestigioasă activitate editorială și publicistică, lăsând în urma sa o seamă de lucrări din domeniul medical și istoric, important material documentar pentru generațiile care vor urma.

Dumnezeu să-l odihnească în pace!

Dorin Bălțeanu, august 2023

IN MEMORIAM prof. GHEORGHE RANCU

Prof. Gheorghe Rancu la ultima sa apariție publică, la Băile Herculane în cadrul Simpozionului Internațional "Herculane - arcade în timp", 22 iunie 2023.

Regele Carol al II -lea pe Valea Almăjului

Onorat prezidiu,
Onorată asistență

Voi vorbi despre regele Carol al II – lea. Când vorbim despre regele Carol al II -lea, trebuie să fim foarte atenți cum îl prezentăm, cine îl prezintă și cine ascultă.

Referitor la acest aspect, eu nu mă voi referi astăzi, aici decât la vizita pe care a făcut-o în cele trei mari centre: este vorba de Băile Herculane, despre care nu voi vorbi pentru că dl ing. Bălțeanu a prezentat excelent această vizită, mă voi referi la vizita din Almăj.

Scopul vizitei regelui Carol al II -lea, în 1933, în Banat, a fost: dezvelirea bustului regelui Ferdinand la Băile Herculane, despre care s-a vorbit, vizita Cazarmei din Bozovici, despre care voi vorbi și la Oravița unde s-au dezvelit cele trei busturi, al regelui Ferdinand, al lui Damaschin Bojincă și al lui Mihai Eminescu.

Doream și gândeam, atunci când am fost invitat aici să vorbesc, că despre fiecare localitate va vorbi cineva. Mie mi-a revenit sarcina să vorbesc despre Valea Almăjului. Eu nu sunt almăjan și de aceea mă simt dator să-i reamintesc d-lui director Laurențiu Ovidiu Roșu, faptul că, atunci când s-a lucrat la Hotelul Cerna, prefectul județului era un almăjan, Romulus Boldea.

Almăjenii sunt oameni cumpătați, calculați, dar ai dracu din calea afară pentru că ei așteaptă momente în care să iasă în față. Uitați-vă dv. ce se întâmplă cu vizita regelui Carol al II-lea în Banat.

Se știa că regele dorea de mai mult timp să viziteze Banatul. I-a plăcut, a auzit despre Banat, în

sfârșit. La Ada – Kaleh a făcut o vizită doar pentru ca să cumpere tutun din insulă, să vadă cum e țigara pentru că, știți foarte bine, era un împătimit al țigărilor.

DI Bălțeanu a vorbit despre aportul lui Coriolan Buracu despre această vizită. Trebuie să ne amintim că în 26 mai, zi premergătoare regelui Carol al II-lea se anunțase acele manifeste pe care dl. Bălțeanu le-a amintit aici. Prin acestea se atenționau locuitorii că Majestatea Sa va vizita zona și că locuitorii să pregătească așa cum se cuvine să primească un suveran. Localnicii s-au conformat și au acționat așa cum s-a zis.

După plecarea de la Băile Herculane, și aici trebuie să fim foarte atenți, înainte de această vizită, la București luase ființă Fundația Culturală "Regele Carol", iar Coriolan Buracu fusese numit președintele acestei fundații. Era în legătură permanentă cu regele Carol al II-lea. În condițiile acestea, preotul Coriolan Buracu aranjează toată vizita. Slujbele au fost oficiate de Preasfinția Sa Grigore Comșa, Episcopul Aradului, pentru că Episcopul Caransebeșului, Iosif Traian Bădescu, născut la Șopotu Vechi, a fost bolnav și a murit chiar în același an, 1933. Deci nu a putut să participe la ceremonii și a fost invitat Preasfinția Sa Grigore Comșa de la Arad pentru slujbe.

La intrarea în lablanița, cei prezenți asistă la un moment extraordinar. Regele Carol al II-lea este întâmpinat de preotul Gheorghe Tătucu cu crucea și evanghelia, cu pâine și sare. Ce-a făcut regele? S-a descoperit, a îngenunchiat, a sărutat evanghelia și a primit binecuvântarea episcopului. Un lucru nemaipomenit! Același lucru îl face și la plecarea din lablanița în fața preotului Tătucu.

De la lablanița, trece mai departe pe Valea Almăjului și ajunge la Prigor, localitatea de baștină a preotului Buracu.

prof. Gheorghe Rancu

Extras din ultima comunicare a prof. Gheorghe Rancu susținută joi, 22 iunie 2023, la Băile Herculane, în cadrul *Simpozionului Internațional "Herculane – arcade în timp"*.

Din păcate, miercuri, 18 oct. 2023, distinsul om de cultură, prof. Gheorghe Rancu, un nume de referință în cultura Banatului Montan, ne-a părăsit.

Sâmbătă, 21 oct., familia împreună cu oameni de cultură din Banat, din Serbia și localnici, l-au condus pe ultimul drum, la locul de veci din Cimitirul Șopotu Vechi.

Dumnezeu să-l odihnească în pace!

DOMOGLED

SIMPOZIONUL INTERNAȚIONAL "HERCULANE – ARCADE ÎN TIMP", SIMPOZIONUL SPERANȚEI

SIMPOZIONUL INTERNAȚIONAL „HERCULANE-ARCADE ÎN TIMP” – LA CEA DE-A VI-A EDIȚIE

Poeta și ziarista Constanța Sylvia Hârceagă, președinta Cenaclului Seniorii din Timișoara alături de Dorin Bălțeanu, inițiatorul, moderatorul și organizatorul Simpozionului Internațional „Herculane – arcade în timp”, 22 iunie 2023

Cea de-a VI-a ediție a Simpozionului Internațional „Herculane - arcade în timp”, desfășurat în perioada 22-23 iunie 2023, în Salonul restaurantului Casino din Băile Herculane, a stat sub semnul major al atestării epigrafice a stațiunii care a împlinit 1870 de ani (153 d. Hr- 2023). Eveniment care a fost marcat prin patru importante manifestări cultural-artistice; o comunicare științifică „Herculane, 1870 de ani de atestare epigrafică” susținută de muzeograful Dorin Bălțeanu și trei expoziții, care au pus în valoare vechimea Băilor Herculane, istoria dezvoltării lor în timp, frumusețea și importanța ce o au în contextul actual, când se fac eforturi ca aceste locuri minunate să revină la statutul de odinioară. Expoziția de documente „Herculane, 1870 de ani de atestare epigrafică (153 d. Hr.-2023)”, prezentată de d-na Lavinia Micu, consilier superior la Serviciul Județean al Arhivelor Naționale, Caraș-Severin, a adus în prim - plan acele înscrisuri, surse epigrafice primare, care atestă vechimea localității. Expoziția de pictură „Herculane, lumini și culori din Centrul istoric”, a artiștilor plastici reșițeni Eleonora și Gabriel Hoduț, prezentată de dr. ist. Dana Bălănescu a încântat privirile cu luminoase policromii, iar d-l Iacob Sîrbu prin colecția sa de fotografii „Herculane - interbelic” a prezentat o pagină din istoria stațiunii.

Organizat ca de fiecare dată de Primăria Băilor Herculane în parteneriat cu Direcția Județeană pentru Cultură, Caraș-Severin, Episcopia Caransebeșului și A.L.Z.I.A.R. (Asociația Localităților și Zonelor Istorice și de Artă din România) și din inițiativa dlui Dorin Bălțeanu, muzeograf, scriitor, publicist, manager pentru activități turistice, simpozionul a înscris pe agenda sa, activități care au îmbinat istoria cu poezia și muzica, știința cu arta, comunicările științifice cu secvențele artistice, turismul cu tradițiile etnografice.

Secțiunea „Cultură și istorie la Băile Herculane” a început cu poezia „La Herculane”, din volumul „Poemele Cerner”, autoare Constanța Sylvia Hârceagă și cu un moment special, sub genericul „Herculane pe aripi de vals”, dedicat împlinirii a 120 de ani de la lansarea la Băile Herculane a valsului „Souvenir de Herkulesbad”, creație a compozitorului și dirijorului vienez, Jakob Pazeller, moderator dl Josef Țigla, președintele Forumului Democratic al Germanilor din Caraș-Severin, care a prezentat și câteva momente importante din viața și activitatea compozitorului, mesajul video al lui Friedrich Pazeller, nepotul lui Jakob Pazeller, la rândul său compozitor și dirijor al orchestrei „Jakob Pazeller Orchestra” din Baden Baden, Germania.

Secțiunea „Secvențe artistice” moderată de dr. ist. Dana Bălănescu a cuprins un recital de pricesne, în interpretarea grupului vocal „Ethos” al Episcopiei Caransebeșului și un recital al formației camerale „CVARTET NUEVO”, care a încântat auditoriul și cu

celebrul vals al lui Jakob Pazeller, devenit Imnul oficial al stațiunii.

Desigur că, simpozionul pune de fiecare dată accentul pe partea de comunicări științifice, căreia i se acordă un spațiu generos, unde o contribuție intelectuală și de prestigiu o au istoricii, cercetătorii, muzeografi, scriitorii și publiciștii, implicați permanent în munca de cunoaștere și dezvoltare a culturii și civilizației românești, au sarcina de a consfinți memoria perenă a pulsului istoric, a vieții sociale, dar și sub aspect cultural și economic a Băilor Herculane. Moderată de dr. Dacian Rancu, manager al Muzeului Județean de Etnografie și al Regimentului de Graniță Caransebeș, secțiunea a cuprins comunicările: *„Harta Tolvai. Document arhivistice important ce reliefează vestigiile romane din Centrul istoric Băile Herculane”*, comunicare a prof. dr. Iulian Lalescu, Liceul „Nicolae Stoica de Hațeg” din Mehadia; *„Portret Gh. Tolvai”*, prezentare a colecționarului Iacob Sîrbu, Băile Herculane; *„Vizite regale la Băile Herculane”* cu ocazia împlinirii a 90 de ani de la vizita regelui Carol al II-lea al României, prezentare a muzeografului Dorin Bălțeanu; *„Comunitatea de avere și dezvoltarea turismului în stațiunea Băile Herculane în perioada interbelică”*, prezentată de dr. Ovidiu Roșu, Șef Serviciul Județean al Arhivelor Naționale, Caraș Severin; *„Regele Carol al II-lea pe Valea Almăjului”*, comunicare a d-lui prof. Gh. Rancu din Șopotul Vechi, Caraș-Severin.

Comunicările au fost foarte condensate în informații, unele cu impact inedit, care au dat naștere și unor fructuoase schimburi de opinii și completări valoroase.

Ziua a II-a a simpozionului a cuprins un moment poetic *„Poemele Cernei”*, prezentat de Sylvia Hârceagă, președinta Cenaclului literar „Seniorii” din Timișoara și prezentare de carte - *„Prin veșnicia unei clipe”*, autoare Constanța Sylvia Hârceagă, membru UZPR Filiala „Valeriu Braniște” Timișoara, prezentare făcută de dl Nicolae Toma, poet, ziarist, publicist, UZPR Timișoara.

În cadrul secțiunii *„Turism și Cultură la Băile Herculane”* moderată de dl Gabriel Popescu, consilier la Ministerul Antreprenoriatului și Turismului, reprezentantul ministerului în zona de Vest a României, a fost lansată ruta cultural-turistică *„Herculane pe aripi de vals”*, autor Dorin Bălțeanu, a fost prezentată comunicarea *„Turism cultural în zona Vrancei”*, a dlui Valentin Muscă, muzeograf la Muzeul Vrancea din Focșani și *„Poezie, iubire și reverie. Mihail Sadoveanu la Băile Herculane”* a dnei ing. Adriana Telescu, membră UZPR, Reșița.

Agenda simpozionului înscrie de fiecare dată pe pagina sa, probleme importante legate de dezvoltarea stațiunii, reunite sub titlul *„Herculane- viziuni arhitecturale”*. Moderată de d-na arh. Ioana Mihăiescu din Reșița, secțiunea a analizat probleme de urbanistic, arhitectură, proiectele și stagiul lor de dezvoltare, propuneri de dezvoltare în viitor a stațiunii.

„Stagiul de realizare a Proiectelor Primăriei Băile Herculane și perspective de dezvoltare” întocmit de primarul Cristian Miclău a fost prezentat de consilierul primăriei, dl Dan Buru și tot dânsul a prezentat comunicarea *„Primirea stațiunii Băile Herculane în Asociația Orașelor Termale și Istorice din Europa”*, un demers ce va proiecta stațiunea pe harta europeană a importantelor orașe – stațiuni de renume european.

Dna prof. Despina Bălțeanu a fost prezentă în cadrul simpozionului cu o frumoasă colecție de ii și costume populare, intitulată *„Tradiție în expoziție”*, cu invitația de a vizita muzeul de artă populară *„Casa de la Podu Roșu”*, unde a adunat felurite exponate, lucrături, cusuturi, țesături care împodobesc casele țărănești.

Simpozionul s-a încheiat cu un concert cameral susținut de „CVARTET NUEVO”, care a încântat auditoriul aflat în Parcul Central, printre compozițiile prezentate regăsindu-se cele ale renumitului prof. compozitor, dirijor emerit, Sabin Păutza din Reșița, care a onorat cu prezența sa această manifestare. Ne-au încântat virtuozii instrumentiști: Laura Ristic Roman - vioară, Marko Ristic- acordeon, Cristian Roșoagă-pian și Eduard Gentile Ailenei- contrabas.

Au fost înmânate Diplome de participare celor prezenți la această activitate cultural-științifică și artistică, importantă și unică în același timp prin profilul ei, dar și de mare anvergură, cu răsunet național și internațional, care aduce o contribuție remarcabilă la istoria culturală a românilor și care se bucură de un interes deosebit, atât pe plan local cât și național și internațional. Este o dovadă a faptului că există oameni cu dăruire și har, cu reală vocație constructivă, care își pun talentul și pasiunea în slujba binelui comunității, care fac bine ținutului în care locuiesc și muncesc, sunt oameni ziditori de fapte bune, pe care merită să-i cinstim.

Constanța Sylvia Hârceagă
UZPR Filiala „Valeriu Braniște” Timișoara

Mesajul dlui Nicolae Căpușan, investitor în Băile Herculane, proprietarul Restaurantului Casino, gazda celei de-a VI -a ediție a Simpozionului Internațional "Herculane – arcade în timp"

Dl Nicolae Căpușan, proprietarul Restaurantului Casino, gazda simpozionului: *"cred că acest eveniment trebuie să fie marcat de cuvântul SPERANȚĂ".*

Poate sunt gazdă, poate sunt oaspete, depinde cum o luăm, nu sunt din zona aceasta, sunt din Cluj, dar de data aceasta, pentru că suntem în Casino, pot să zic că sunt gazdă.

Cred că acest eveniment trebuie să fie marcat de cuvântul SPERANȚĂ. Chiar și titlul acesta, *"Herculane – arcade în timp"*, mie îmi spune un lucru.

Avem o viață foarte scurtă! Ne dorim, dacă se poate, astăzi să reabilităm Casino-ul, hotelurile, podurile, Băile Imperiale și așa mai departe.

Doar că uităm un lucru foarte important. Cel care le-a construit a fost un împărat care deținea un imperiu cu resurse financiare nelimitate, cu resurse umane nelimitate, pe când noi, cei care încercăm să le

reconstruim, fiecare dintre noi avem resurse pe măsură, adică puține.

Cred că lucrul acesta trebuie să-l înțelegem fiecare dintre noi, că stațiunea Băile Herculane va renaște!

Dacă ne uităm în anul 2023, lucrurile s-au schimbat substanțial în stațiune. Faptul că nu avem reabilitate Băile Imperiale sau alte hoteluri care sunt în reconstrucție, este un alt lucru. Ceea ce trebuie să înțelegem este faptul că încet – încet, punem umărul și vom reconstrui stațiunea.

Eu mă bucur pentru astfel de evenimente culturale pentru că acestea au un impact emoțional asupra noastră, asupra fiecăruia dintre noi și suntem recunoscători că mai există oameni care plătesc prețul timpului de a veni la astfel de evenimente.

Vă mulțumesc tuturor! Să vă simțiți bine în Casa Împăratului!

Mulțumesc!

Salonul Restaurantului Casino, inaugurat în aprilie 2023, în urma lucrărilor de reabilitare realizate de dl. Nicolae Căpușan, proprietarul complexului turistic Sun Garden Resort din Cluj, a fost gazda ideală pentru cea de-a VI-a ediție a Simpozionului *"Herculane – arcade în timp"*

Fotografie de grup la finalul primei zile a Simpozionului Internațional *"Herculane – arcade în timp"*.

Mesajul d-lui Gabriel Codru Pleșa, Primarul municipiului Alba – Iulia, Președintele A.L.Z.I.A.R.

DI Gabriel Pleșa, Președinte ALZIAR: "Vin să vă aduc, în primul rând, salutul comunității din Alba Iulia, ca și Băile Herculane, un oraș bimilenar. Sărbătorim aproape 2050 ani de existență și iată dv. sărbătoriți, în acest an, 1870 ani și vă felicit pentru această vârstă mare a localității și stațiunii Băile Herculane".

Preacucernici părinți,
 Dnă Director a Direcției de Cultură CS,
 Dle Președinte,
 Dle Nicolae Căpușan,
 Dle ing. Dorin Bălțeanu, sufletul acestui simpozion
 Stimați invitați, Onorată asistență,

Mă bucur mult că am reușit să ajung la cea de-a VI-a ediție a Simpozionului "Herculane – arcade în timp", împreună cu colega mea din A.L.Z.I.A.R, dna Carmen Ștefănescu, Secretar General. și cu colegi și prieteni dragi.

Am avut plăcerea să particip și la cea de-a IV-a ediție. Din păcate anul trecut nu am reușit să ajung.

Vin să vă aduc, în primul rând, salutul comunității din Alba Iulia, ca și Băile Herculane, un oraș bimilenar. Sărbătorim aproape 2050 ani de existență și iată, dv. sărbătoriți, în acest an, 1870 ani

și vă felicit pentru această vârstă mare a localității și stațiunii Băile Herculane.

La fel ca și aici și noi am avut cantonată în perioada romană, Legiunea a XIII-a Gemina care a influențat pozitiv viața în acele locuri, la fel cum și dv. ați avut privilegiul și iată cum aceste două orașe au un parcurs destul de asemănător pentru că, nu-i așa, nu cred că a fost perioadă sau secol care să nu marcheze într-un fel sau altul cele două comunități, să nu ne lase vestigii extraordinare, să nu ne lase focare de cultură și de tradiție.

Mă bucur mult că reușiți să faceți acest simpozion, aveți locuri minunate, chiar v-a binecuvântat natura cu locuri minunate. E unul dintre cele mai frumoase locuri din țară. De fiecare dată când vin aici, mă bucur chiar și pentru două zile cât reușesc să stau.

Încă o dată felicitări Primăriei și Consiliului Local, dlui Primar. Am auzit ce splendid este acest imn, acest vals scris aici la Băile Herculane.

Cred că, așa cum spunea și dl. Director Căpușan, cu răbdare și pasiune, cu dorință, cu unitate și înțelepciune, viitorul stațiunii Băile Herculane nu poate să fie decât unul bun și nu poate decât să revină, în câțiva ani de zile, la gloria de altă dată.

Sigur, nu au fost ani ușori pentru nimeni. Știm foarte bine că am trecut prin toate aceste crize. neprevăzute și pandemie și război și criză energetică și câte mai altele au trecut peste noi, dar iată, suntem aici, ne bucurăm de frumos, de bine și va trebui să nu uităm niciodată să prețuim aceste lucruri, pentru că, nu-i așa, dacă nu luptăm pentru aceste valori, pentru ce toată viața noastră, pentru ce toată munca noastră, pentru ce funcțiile noastre vremelnice.

Vă mulțumesc pentru invitație, urez un simpozion reușit!

Sunt convins că vom pleca de aici mult mai încărcăți pozitiv decât am venit.

Vă mulțumesc!

Părintele protopop Iosif Frenț împreună cu Grupul psaltic ETHOS rostesc o rugăciune de binecuvântare în deschiderea simpozionului.

Mesajul dlui Erwin Josef Țigla, Președintele Forumului Democratic al Germanilor din România, filiala Caraș – Severin

DI Josef Țigla, Președintele Forumului Democratic al Germanilor din jud. Caraș – Severin: *"Trecutul ne unește"* pentru un viitor al Băilor Herculane"

Ne bucurăm că suntem din nou împreună, într-o zi frumoasă a lunii iunie, o zi care ne-a reunit pe noi cei de aici, pătimiși ai culturii.

Îl văd în sală pe dl. Dan Buru, tânăra speranță a Herculanului fiindcă l-am urmărit lunile trecute când a fost la întrunirea orașelor stațiuni și succesul de atunci care m-a bucurat, ne face pe noi care suntem astăzi și mâine aici să avem speranța într-un viitor, un viitor al Băilor Herculane, al Banatului Montan, într-un viitor al României. Speranța în mai bine, în recuperarea trecutului, pentru a clădi viitorul.

Doresc să mulțumesc personal inițiatorului și celui care a condus de-a lungul anilor acest simpozion internațional, aflat iată, la o ediție deja frumoasă, cea de-a VI-a, dlui Dorin Bălțeanu.

Cunoscând, în parte, ceea ce se întâmplă în cultura județului Caraș – Severin, pot să afirm că, prin manifestările care se desfășoară aici, la Herculane, stațiunea și prin cultură trăiește mai departe. Pe lângă partea balneoclimaterică, pe lângă partea economică, cultura își spune cuvântul.

"Trecutul ne unește" pentru un viitor al Băilor Herculane.

Vă mulțumesc!

Mesajul d-nei Nicoleta Moise, Directorul Direcției Județene pentru Cultură Caraș - Severin

Sunt bucuroasă că astăzi mă aflu aici, în calitate de colaborator.

Îl felicit pe dl Dorin Bălțeanu pentru activitatea desfășurată în domeniul cultural și îi urez cât mai multe ediții ale acestui simpozion și să promovăm cât mai mult stațiunea Băile Herculane, având atâtea monumente, unele au început să se restaureze. De fapt, obiectul de activitate al Direcției pentru Cultură Caraș – Severin este protejarea monumentelor istorice și pas cu pas, împreună cu investitorii și cu toată lumea să punem stațiunea Băile Herculane acolo unde îi este locul pe harta țării noastre și să o promovăm cât mai mult, având o istorie atât de bogată și de frumoasă, aici în județul nostru.

Vă mulțumesc pentru colaborare și vă doresc succes în întreaga activitate!

Dna Nicoleta Moise, Directoarea Direcției Județene pentru Cultură Caraș – Severin, partenerul Simpozionului Internațional *"Herculane – arcade în timp"*: *"Îl felicit pe dl. Dorin Bălțeanu pentru activitatea desfășurată în domeniul cultural și îi urez cât mai multe ediții ale acestui simpozion și să promovăm cât mai mult stațiunea Băile Herculane"*

Mesajul dlui dr. Ovidiu Roșu, Șef Serviciu Județean al Arhivelor Naționale Caraș - Severin

Dr. Ovidiu Roșu, Șef Serviciu Județean al Arhivelor Naționale Caraș – Severin: *"astăzi vorbim, prezentăm amintiri, prezentăm ceea ce a fost și ne gândim, poate, la ceea ce ar fi trebuit să fie în viitor"*

Suntem onorați să participăm și noi, astăzi, aici alături de dv., în Băile Herculane.

În momentul în care am vorbit cu dl. Bălțeanu să concretizăm această colaborare, ne-am gândit să venim cu documente din stațiunea Băile Herculane.

Astăzi vorbim, prezentăm amintiri, prezentăm ceea ce a fost și ne gândim, poate, la ceea ce ar fi trebuit să fie în viitor. Stațiunea Băile Herculane s-a evidențiat în timp prin multe lucruri: prin frumusețea zonei, prin bogății, prin ape minerale, prin cei care au vizitat, împărați, președinți, prim-miniștri, miniștri, oameni importanți care au fost aici în stațiune. La momentul potrivit, colega mea va prezenta această expoziție, aceste documente care ilustrează ceea ce a fost.

Vă mulțumim pentru invitație, mulțumim pentru colaborare și succes în continuare!

Mesajul dlui prof. univ. dr. Sabin Pautza, pentru a doua oară, invitat de onoare al simpozionului

Sunt onorat și preferam să vă cânt ceva.

Mă întreabă prietenii mei: *"- Ce faci?"*. Zic: *"-Ți-aș spune că fac 80, dar mi-e teamă că nu mă crezi"*.

Mai nou, mă întreabă cineva *"- Ce faci?"*. Zic: *"- Fac excepție!"*. Atât e de frumoasă limba română, că nu am reușit niciodată să traduc.

Mă leagă de acest loc multe lucruri și aș aminti numai unul. Mi-aduc aminte de buna mea, bunica mea care venea la Băi, *"la Herculiș"*. De când e lumea e Hercules, dar la Călnic, de unde venea ea, de lângă Reșița, Hercules a ajuns Herculiș. Încercam să-i spun, *"- Buno, dar Hercules e un simbol al unui om puternic"*, *"- Nu mă învăța tu pe mine! Eu toată viața am fost la Băni, la Herculiș"*.

Deci vin cu mare drag aici și mă bucur de fiecare dată când văd acești oameni extraordinari care știu să prețuiască și să aducă din nou la lumină aceste valori cu care avem dreptul toți să ne mândrim.

Vă mulțumesc foarte mult!

Prof. univ. dr. Sabin Pautza: *"...vin cu mare drag aici și mă bucur de fiecare dată când văd acești oameni extraordinari care știu să prețuiască și să aducă din nou la lumină aceste valori cu care avem dreptul toți să ne mândrim"*.

**Mesajul dlui dr. Dacian Rancu,
Manager Muzeul Județean de Etnografie și al
Regimentului de Graniță Caransebeș**

Dr. Dacian Rancu: "... vă urăm succes, vă dorim cât mai multe ediții ale simpozionului!".

Bună ziua și bine v-am regăsit,

Iată-ne, din nou, adunați la Băile Herculane, la Simpozionul *"Herculane – arcade în timp"*.

Mai înainte m-a sunat telefonul insistent. A fost colega de la Reșița. Își cere scuze prin mine că n-a putut să ajungă, a avut o acțiune la Reșița cu câteva lansări de carte cu invitați de la Cluj. Nu și-a organizat bine timpul și nu a mai putut să ajungă aici. Scuze din partea dnei director Livia Magina de la Muzeul Banatului Montan Reșița.

Din partea noastră, a celor din Caransebeș, vă urăm succes, vă dorim cât mai multe ediții ale simpozionului! Poate discutăm și mai târziu, la masă. Avem și noi câteva propuneri. Vă doresc audiențe plăcută la comunicările ce urmează să fie prezentate.

Vă mulțumesc!

**Mesajul dlui Bogdan Verbițchi,
investitor în Băile Herculane**

Bună ziua tuturor,

Tatăl meu s-a îndrăgostit de această stațiune, cred că acum vreo 15 – 20 de ani. Făcea drumul de la București și Paris, nu era ceva organizat, dar avea oprire obligatorie în Băile Herculane. După aceea, s-a gândit, hai să investesc în această stațiune. A venit și "a trântit" aproximativ 5 milioane de euro aici în stațiune. După aceea au venit tot felul de alte probleme, dar nu am venit aici ca să mă plâng.

Aș dori, dacă s-ar putea, să simplificăm foarte mult treburile, ca să putem să evoluăm, să facem mai multă activitate, mai multe restaurante, săli de festivități ca asta.

De fiecare dată mi se povestește, știi cum era atunci, era acolo, mergea discoteca aia, erau magazine și eu parcă visez. Uoau, ce putea să fie? Aveți poze, există ceva, o amintire din vremurile alea? După câte știu există aici un domn colecționar care poate într-o zi o să-mi arate niște poze vechi să văd cum era pe vremuri.

Și atunci, eu lucrez, lucrez și pentru voi, pentru toată zona asta. Să știți că nu este ușor. E foarte greu, sunt foarte multe chestii de investit și nu e nici un retur pentru moment, pentru ani și ani de zile. E foarte complicat. Sunt foarte multe dosare, administrație, birocrație și câteodată, din păcate, trebuie să mergem pe lângă, ca să putem să avansăm, pentru că altfel, nu putem să facem exact ca înainte. Asta nu există. Suntem în 2023, trebuie să mergem mai departe, trebuie să privim spre viitor. Nu poate să fie la fel ca ceea ce a fost acum 100 de ani. Trebuie, un pic, să modernizăm, fiecare spațiu trebuie adaptat la modernitatea actuală. Și de ce nu, să vedem data viitoare, în Sala de argint, un Bill Evans, un jazz mai select, de ce nu? În colaborare cu dl. Căpușan, bineînțeles.

Cam astea sunt visurile mele. Să aducem din ce în ce mai multă lume aici, în centrul vechi, să vadă și altceva.

O zi bună, în continuare!

HERCULANE, 1870 ANI DE ATESTARE EPIGRAFICĂ

comunicare prezentată de ing. Dorin Bălțeanu,
muzeograf, publicist, scriitor, promotor turistic
Băile Herculane

Fotografiile aparțin autorului

AD AQUAS HERCULI SACRAS AD MEDIAM

Îzvoarele termale de pe Valea Cernei, prin poziția lor pitorească, la adăpostul meterezelor de calcar ale munților, precum și climatul blând al zonei cu influențe submediteraneene au captat atenția administrației romane care, în scurt timp a pus bazele unei stațiuni termale cunoscută și apreciată în toate colțurile Imperiului roman. Romanii au construit drumuri, apeducte și terme romane, „AD AQUAS HERCULI SACRAS AD MEDIAM” devenind, un loc de recreere și de tratament vizitat atât de simpli cetățeni cât și de importante personalități politice ale Imperiului roman.

Băile Herculane, atestată din anul 153 d. Hr., este considerată de către unii autori (Francesco Grisellini, Alexandru Bărcăcilă, Dumitru Tudor, etc.) ctitoria împăratului Traian. Monedele cu chipul împăratului Traian descoperite pe teritoriul stațiunii de pe valea Cernei îndreptățesc aceste ipoteze.

La începutul verii anului 153 d. Hr., cinci cetățeni ai provinciei Daciei Romane, Ulpianus Secundinus, Marius Valens, Pomponius Haemus, Iulius Carus și Valerius Valens, au fost împuterniciți să plece la Roma și să participe la ceremoniile de instalare în funcția de consul a lui Marcus Sedatius Severianus. Posibil că cei cinci, au trecut, în călătoria lor de la Ulpia Traiana Sarmisegetuza la Roma, prin deja faimoasa stațiunea AD AQUAS HERCULI SACRAS AD MEDIAM, unde au făcut o baie termală dătătoare de putere, pregătindu-se astfel pentru acest drum lung și anevoios pentru acele vremuri.

Cei cinci delegați au jurat că, dacă se întorc cu bine din această călătorie dificilă, vor lăsa un semn de recunoștință „zeilor și puterilor divine ale apelor termale”. Și, într-adevăr, așa s-a întâmplat. Încheind cu bine călătoria, ei au trecut din nou pe la „APELE

SFİNTE ALE LUI HERCULE” în care s-au îmbăiat, reîmprospătându-și forțele istovite și au dedicat această inscripție apelor termale miraculoase precum și evenimentului la care au participat.

Marcus Sedatius Severianus

Dar să vedem cine este Marcus Sedatius Severianus, al cărui nume complet era Marcus Sedatius Cai filius Quirina (tribu) Severianus Iulius Acer Metilius Nepos Rufinus Tiberius Rutilianus Censor¹.

Senator, consul și general roman de origine galeză, s-a născut în 105² și a murit la sfârșitul anului 161. În perioada 151 – 152 d.C. este guvernatorul provinciei Dacia Apulensis, funcție care-i conferă și prerogativele de comandant al legiunii a XIII –a Gemina. Activitatea sa de guvernator, apreciată, se pare, de către elitele municipale locale, s-a încheiat printr-o promovare spectaculoasă în funcția de consul, în vara anului 153³. Conform obiceiului vremii, în cazul unei promovări în funcția de consul, o delegație din provincia condusă de fostul guvernator trebuia să depună mărturie pentru a atesta corectitudinea comportamentului față de populația autohtonă⁴. De asemenea, delegația a transmis un mesaj de felicitare pentru numirea în noua funcție și de exprimare a recunoștinței pentru administrația sa⁵.

Iată, deci, contextul în care cei cinci delegați ai provinciei Dacia Apulensis au ținut să dedice evenimentului la care au participat, deci și fostului lor coleg și guvernator, o inscripție votivă.

Dedicația lor este inscripționată pe un altar votiv de marmură descoperită în anul 1736, odată cu lucrările de reconstrucție a stațiunii de pe Valea Cernei, lucrări conduse de generalul Andreas Hamilton. Potrivit lui Grisellini, altarul a fost descoperit la „*Mehadiae am Schindelbad*”, adică la „Baia de șindrilă”, iar după alți autori „*am Ludwigsbad*”, adică la „*Baia Ludwig*”, adică în același loc, unde se află actualele Băi Apollo, în capătul dinspre nord – est al Hotelului Apollo⁶.

Harta stațiunii din 1774, publicată în „*Herculane – arc peste timp*”, vol. II ne prezintă acest loc cu vestigiile romane descoperite de generalul Hamilton în timpul lucrărilor. Inițial, altarul votiv a fost

¹ Ioan I. Russu ș.a. – „Inscripțiile Daciei Romane”, vol. III: Dacia Superior, partea 1: zona de sud – vest”, Editura Academiei R.S.R., București 1977, p. 81

² Gilbert-Charles Picard – „Ostie et la Gaule de l'Ouest”, MEFRA, 1981, p. 889

³ fr.wikipedia.org

⁴ Theodor Trâpcea – „Băile Herculane”, Ed. Sport – Turism, București, 1976, p. 13

⁵ https://en-m-wikipedia-org.translate.google/wiki/Marcus_Sedatius_Severianus?_x_tr_sl=en&_x_tr_tl=ro&_x_tr_hl=ro&_x_tr_pto=sc

⁶ Ioan I. Russu ș.a. – op. cit., p. 80

zidit în peretele podului de peste râul Cerna, loc care, se pare, că a fost destinat de autoritățile vremii pentru a fi o galerie pentru expunerea vestigiilor arheologice romane, descoperite pe teritoriul stațiunii. În lucrarea sa, „Orașe, târguri și sate în Dacia Romană” apărută în anul 1968, prof. D. Tudor menționează existența altarului „gravat cu o frumoasă inscripție”⁷, fixat în zidul balustradei podului de peste Cerna.

Renumitul epigrafist, Ioan I. Russu observă că inscripția se remarcă printr-o scriere „corectă, elegantă”⁸, iar din punct de vedere constructiv, altarul are: „pe timpan un motiv triangular cu frunze de acant, colțuri acrotere (parțial avariate)”⁹

Altarul votiv din anul 153 d.Hr. care atestă vechimea stațiunii Băile Herculane.

Inscripția de pe altarul votiv datat din anul 153 d.Hr.¹⁰:

„Zeilor și Puterilor (sfinte)
ale Apelor

ULP(IUS) SECUNDINUS

MARIUS VALENS

POMPONIVS HAEMVS

IUL(IUS) CARVS, VAL(ERIVS) VALENS

delegați (deputați) trimiși în Roma la
consulatul lui Seve-

rianus clarissimus vir, întorși (acasă în Dacia)
teferi, din făgăduință (au pus altarul, prinosul)”

Din punct de vedere istoric, acest altar votiv de marmură prezintă o importanță inestimabilă, deoarece constituie dovada vechimii stațiunii AD AQUAS HERCULI SACRAS din anul 153 d. C. Când vorbim despre Băile Herculane, ca una dintre cele mai vechi stațiuni balneare ale lumii, ne raportăm la această inscripție deosebit de valoroasă pentru istoria stațiunii de pe Valea Cernei.

Începând din anul 2015, altarul votiv din anul 153 se află expus în Sala comunităților aflată la etajul sediului Centrului de vizitare al Parcului Național Domogled – Valea Cernei, str. Uzinei nr. 9, la 300 m de capătul Străzii Romane din Băile Herculane

Anul 2023 înseamnă pentru Băile Herculane o aniversare cu care nu multe stațiuni balneare se pot mândri: 1870 de ani de atestare documentară. Puține locuri din lume și-au păstrat destinația stabilită de romani, aceea de stațiune balneară.

SALUTI ET LAETITIAE!

Vestigiile apeductului roman situat pe Strada Romană, Băile Herculane

Băile Imperiale Romane de la parterul Hotelului Roman, Băile Herculane

⁷ D. Tudor - „Orașe, târguri și sate în Dacia Romană”, Editura Științifică, București, 1968, p. 27

⁸ Ioan I. Russu ș.a. – op. cit., p. 80

⁹ Ibidem

¹⁰ Ioan I. Russu ș.a. – „Inscripțiile Daciei Romane, vol. III: Dacia Superior, partea 1: zona de sud –vest”, Editura Academiei R.S.R., București 1977, p. 81

Portret Gyuri Tolvay,

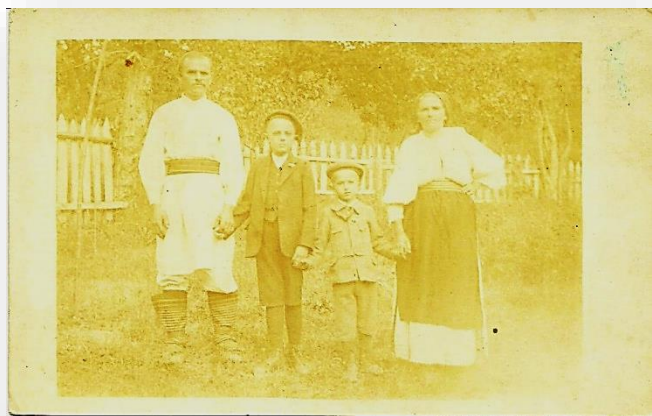
comunicare prezentată de Iacob Sîrbu,
colecționar Băile Herculane, fotografiile aparțin autorului

Tolvay Gheorghe, „Gyuri” cum a fost cunoscut, s-a născut la data de 4 februarie 1921 în Băile Herculane. Părinții lui: Carol Tolvay (născut în anul 1875 în Egenberg - Elveția, decedat în anul 1937, este înmormântat în cimitirul vechi din Băile Herculane) și Maria Tolvay, născută Drăghicescu (născută în anul 1890 în Bogăltin, decedată în anul 1956, este înmormântată în Băile Herculane) s-au cunoscut în localitatea Bogăltin, unde Carol era căpitan în armata austro-ungară, în pichetul grăniceresc. În urma căsătoriei lor s-au născut trei băieți și anume: Carol în 1907, Gheza în 1911 și Gyuri în 1921.

Gyuri a făcut școala primară în Băile Herculane, apoi cursurile gimnaziale le face la Gimnaziul Tehnic Industrial de băieți din Turnu Severin, pe care îl absolvă în iunie 1941, cu specialitatea lăcătușerie mecanică. Prea multe date despre el, nu am găsit. Cu certitudine, în ianuarie 1944, este elev sergent la Școala de subofițeri în cadrul Regimentului de Infanterie Nr.4 Lugoj, în Compania a 5-a Specialității. În anul 1944 este încadrat în Regimentul 32 Dorobanții „Mircea”, și, în luptele de lângă Iasi, la sud de Podul Iloaiei, în 26 iunie 1944 este rănit, este internat în Spitalul Militar Z I 367 Sinaia, apoi reușește să fie transferat la Sanatoriul Militar Regele Ferdinand din Băile Herculane (Spitalul Militar Z I 464) în 12 octombrie 1944. Aici îl cunoaște pe viitorul socru, pe comandantul Spitalului Militar din Herculane, lt. col. dr. Teodor Constantinescu. După terminarea războiului, în iunie 1945 este lăsat la vatră.

Începând cu anul 1917, familia Tolvay se stabilește în Băile Herculane, unde începe o afacere de familie, închirind restaurantul vilei lui Ion Vălușescu. Afacerea familiei este înregistrată la Camera de Comerț din Lugoj cu Nr.1247 din 27 septembrie 1931. După moartea lui Carol (tatăl lui Gyuri), afacerea este condusă de Maria Tolvay, care în anul următor se căsătorește cu Filip Matinca, cu care apoi va cumpăra întreaga vilă de la Ion Vălușescu, care se va numi Hotel Transilvania.

După instaurarea comunismului, mai exact din 1949 începe calvarul lui Gyuri. În anul 1949, este arestat pe criterii politice. În 20 aprilie 1950, Hotel Transilvania, devenit proprietatea familiei Matinca Filip și Maria (mama lui Gyuri) este naționalizat conform Decretului 92/1950. În anul următor, în 18 iunie 1951 este deportat în Bărăgan, unde stă până în 20 decembrie 1955. În anul 1952 este stabilit în comuna Olaru, Raionul Călărași, Regiunea București și în 25 mai 1952 semnează un contract de muncă cu Gospodăria anexă Căzănești unde lucrează la I.S.L.I.F. secția Socariciu. După reabilitare, se întoarce la Băile Herculane, unde în data 15 decembrie 1956 este angajat la Sanatoriul Ministerului Sănătății și Prevederilor Sociale, ca intendent imobile, cu sarcini privind curățenia și buna întreținere a pavilioanelor, pentru ca acestea să fie permanent în bună stare de funcționare.

În Bărăgan o cunoaște pe viitoarea lui soție pe Matilda-Mariela Constantinescu cu care se căsătorește în Lugoj, la data de 29 aprilie 1957. Matilda era fiica cea mică a Lt. col. dr. Teodor Constantinescu, medic militar, comandantul Sanatoriului Militar Regele Ferdinand din Băile Herculane, născută la data de 2 ianuarie 1926 la Paris. Matilda, după ce a revenit din deportare, deși a studiat la conservator, a fost angajată, în anul 1956 la serviciul contabilitate din cadrul administrației stațiunii. La serviciu, Gyuri fiind un om corect și conștiincios, deranjează anumite persoane care, în final, reușesc să facă în așa fel încât în anul 1958, i se desface contractul de muncă, conform HCM 1062/1957, imputându-i-se că în trecut părinții au fost proprietari de hotel, și nu avea origini sănătoase. Timp de trei ani se luptă cu disperare să dovedească că acuzațiile nu sunt fondate, că totul este o răzbunare a persoanelor care nu vedeau cu ochi buni corectitudinea și onestitatea lui. Scrie memorii peste memorii, la toate nivelurile de atunci, la administrația stațiunii, Comisiei de litigii în muncă, primului secretar (la județ), la ministrul sănătății. Lupta lui cu autoritățile dau roade și în 5 mai 1961 este reîncadrat în muncă, de data aceasta ca arhivar la Întreprinderea Balneară din Băile Herculane. În toți acești trei ani a fost permanent sprijinit material și moral de soția lui, Matilda. Dar șicanele au continuat. Când avea dreptate, el se lupta cu toți, pe căi legale. Acum lupta lui era axată pe obținerea unei locuințe mai decente, pentru el și soția lui. Gyuri din anul 1955 a locuit într-o camera la demi-solul Pavilionului 1 actualul Hotel Traian și anume la camera 121. Aici a continuat să locuiască și după ce s-a căsătorit. Din anul 1962, locuiește împreună cu soția într-o cameră de 13,2 metri pătrați din Vila Feneșan, la camera 32 de la etajul 2. După foarte multe solicitări și memorii, reușește să primească o repartiție pentru o garsonieră într-un bloc de pe Strada Teilor. Acest lucru se petrece la finele anului 1968-1969.

Pe lângă activitatea lui profesională, cea de arhivar, Gyuri era un împătimit iubitor al patrimoniului cultural-istoric al stațiunii, dar și un mare iubitor al mediului natural care înconjoară stațiunea. Petrecea mult, din timpul lui liber, în natura, pe potecile munților sau în adâncul peșterilor din zonă. Milita pentru o cât mai bună întreținere a potecilor și a marcajelor turistice. Când descoperea anumite neregularități, le aducea la cunoștință autorităților, apoi făcea tot ce-i stătea în putință să remedieze problema găsită. La fel, a fost extrem de exigent și cu patrimoniul istoric al stațiunii. Pentru toate problemele constatate, făcea memorii peste memorii pe care le trimitea tuturor celor care trebuiau să rezolve acele probleme. Două aspecte trebuie scoase în evidență. Primul aspect este legat de salvarea unor documente din arhiva stațiunii. Prin anii 1962-1963 se casează arhiva stațiunii, anterior anului 1947. În noaptea dinaintea acțiunii de casare, intră în arhivă și reușește să dosească o parte din documente, pe care ulterior le duce acasă. Din documentele salvate, o parte a fost donată Arhivelor Statului filiala Caransebeș. O parte s-au pierdut de-a lungul anilor. Ce a rămas, a ajuns în posesia mea, în urma negocierilor cu moștenitorii soției lui Gyuri Tolvaj, Matilda. Un alt aspect care merită evidențiat este înființarea Salvamontului local, format doar din voluntari, care pe banii lor își cumpărau tot ceea ce aveau nevoie, echipament de alpinism, ținută pentru deplasările montane, participarea la diferite cursuri sau concursuri la nivel național. Ar mai fi ceva de spus, conform celor declarate de Matilda Tolvaj în interviul acordat d-lui Dorin Bălțeanu¹¹, Gyuri a fost unul din cei care au contribuit la mutarea Muzeului General Nicolae Ceaușescu în Sala de Argint a Cazinoului.

Datorită unei acțiuni pe care ar fi putut să-l coste viața și libertatea, intrarea pe fereastră în arhiva stațiunii înainte de casare, acum ne putem bucura să admirăm harta stațiunii din anul 1774, a unei hărți turistice din anul 1899 care se găsesc la Arhivele statului din Caransebeș, iar din puținele documente care au supraviețuit și care se găsesc în posesia mea, se pot desluși acum câteva momente de istorie locală.

Gyuri Tolvaj a murit în anul 1993 la vârsta de 72 de ani și este înmormântat în cimitirul vechi din stațiune. Pe piatra funerară, soția a pus să fie scris urmatorul epitaf:

„A PLECAT SPRE O LUME MAI BUNĂ ȘI MAI DREAPTĂ CEL CE ȘI-A IUBIT CU PASIUNE LOCUL NATAL, HERCULANE. ODIHNEȘTE LÂNGĂ BUNII LUI BUNICI, PE VECI”

¹¹ Dorin Bălțeanu – „Herculane – arc peste timp: Turism și istorie la Băile Herculane”, vol. II, Editura Info, Craiova, 2011

HERCULANE PE ARIPI DE VALS

- moment special dedicat aniversării a 120 de ani de la lansarea la Băile Herculane a valsului *"Souvenir de Herkulesbad"*, creație a compozitorului și dirijorului vienez Jakob Pazeller

Pentru prima dată în istoria stațiunii Băile Herculane, la o manifestare publică, s-a interpretat valsul **"Souvenir de Herkulesbad"**, în deschiderea simpozionului *"Herculane – arcade în timp"*, după intonarea Imnului de Stat al României. Valsul a fost interpretat de către formația camerală **CVARTET NUEVO**, alcătuită din artiști profesioniști din Reșița și Timișoara: Laura Ristić Roman – vioară, Marko Ristić – acordeon, Cristian Roșoagă – pian și Eduard Gentile Ailenei – contrabas

Valsul *Souvenir de Herkulesbad* interpretat de formația Cvartet Nuevo, după intonarea Imnului de Stat, s-a auzit pentru prima dată în deschiderea unei manifestări publice ca Imn oficial al stațiunii Băile Herculane

A doua zi, vineri, 23.06.2023, în pavilionul muzical din Parcul Central, aceeași formație a susținut un concert apreciat de publicul spectator.

Souvenir de Herkulesbad

In memoria compozitorului Jakob Pazeller

Când te-am privit doar o secundă
 Și-ai apărut în drumul meu,
 Mi-ai luat și inima în palmă
 Să mă atragi în visul tău.

Făptura ta cea minunată
 Mi-a răscolit sufletul tot
 Și-ai devenit muza mea dragă,
 Pe care s-o ating, nu pot.

Erai atât de minunată și unică în felul tău,
 Iar lumea devenise, îndată, un paradis al tău și al meu.
 Amorul meu fără speranță, o rană, încă, sângărândă
 Revarsă lacrimi în tăcere și o adâncă suferință.

Amarul suferinței mele atinse clapele ușor
 Și sunetele minunate creau povestea de amor:
 Erai în brațele mele și pașii ne purtau dansând
 Un vals născut dintr-o iubire pe care nu pot s-o alung.

Stela Drăgan

Cenaclul Domogled Băile Herculane

Jakob Pazeller a fost inspirat atunci când a compus valsul *Souvenir de Herkulesbad* nu numai de stațiunea de pe Valea Cernei pe care o îndrăgise încă de la primul sejur din 1896 ci și de prietenia și pasiunea pe care o nutrea față de doamna Aranka von Hets Ödönné, soția notarului

Judecătoriei Regale Maghiare pe care o cunoscuse în vara anului 1902 și cu care se împrietenise. Scrisoarea cu felicitări de Anul Nou împreună cu partitura valsului *"Souvenir de Herkulesbad"* trimise ulterior doamnei Aranka, denotă sentimentele de simpatie pe care compozitorul austriac le nutrea față de tânăra doamnă.

Jakob Pazeller nu a uitat nici la vârsta senectuții de dragostea platonică ce l-a animat în tinerețe, titlul ultimului vals compus la vârsta de 88 de ani, fiind... *"Aranka"*.*

*Dorin Bălțeanu – *"Herculane – arc peste timp"*, vol. al III-lea, Editura Info Craiova, 2017

**Scurtă introducere în viața lui
Friedrich Pazeller,
nepotul compozitorului celebrului vals
„Souvenir de Herkulesbad”, Jakob Pazeller**

Comunicare prezentată la ediția a VI-a a Simpozionului internațional "Herculane – arcade în timp" de dl Erwin Josef Tiglia, Președintele Forumului Democratic al Germanilor din România, filiala Caraș – Severin

Dl Erwin Josef Tiglia, Președintele Forumului Democratic al Germanilor din România, filiala Caraș – Severin

Friedrich Pazeller s-a născut pe 5 martie 1957 la Budapesta, la scurt timp după Revoluția maghiară, într-un context politic dificil, într-un regim condus de comuniști în spatele Cortinei de Fier din Ungaria. Bunicul său, Jakob Pazeller, austriac de origine, a murit la Budapesta pe 24 septembrie în același an. Deci Friedrich nu l-a cunoscut pentru că avea doar 6 luni când a murit acesta. Dar mama lui Friedrich spunea mereu că atunci când Jakob Pazeller își lua nepotul în brațe, Friedrich se liniștea imediat și se uita mereu la bunicul său cu ochii mari - așa că mama lui Friedrich a susținut mereu că „cei doi” ar avea ceva în comun. Cu puțin timp înainte de a muri, Jakob Pazeller i-a spus jurnalistei care-i lua un interviu că ultima sa dorință ar fi să-l poată învăța pe cel mai mic dintre nepoții săi, Friedrich, să cânte la pian. Friedrich Pazeller susține că îl cunoaște pe bunicul său mai bine decât oricine altcineva care l-a cunoscut personal pentru că l-a cunoscut prin muzica lui și, astfel, îi cunoaște sufletul, dorințele exprimate prin muzică.

Friedrich Pazeller a crescut într-un mediu muzical în care cei 4 frați mai mari ai săi deja cântau la diferite instrumente muzicale. Așa că el putea deja să cânte la pian la vârsta de 5 ani. Este interesant că, mai târziu, toți frații săi și-au ales alte profesii, iar Friedrich a fost singurul din familie care a devenit muzician profesionist și și-a dedicat viața muzicii.

La vârsta de 14 ani a fost admis la Conservatorul de Muzică „Béla Bartók” din Budapesta, la disciplina Teoria compoziției și la disciplina Pian. Pe atunci, ca tânăr muzician, era deja foarte interesat de lucrările bunicului său, pentru că auzise deja despre numeroasele succese și anecdote ale acestuia - și, de asemenea, despre viața lui la Băile Herculane. La acea vreme nu cunoștea alte lucrări în afară de valsul „Souvenir de Herkulesbad” („Amintire de la Herculane”), deoarece bunicul era sub cenzură în perioada comunistă în Ungaria ca fiind austriac și ca fost dirijor al orchestrei militare a monarhiei și nu-și putea publica și interpreta lucrările. Dar valsul „Souvenir de Herkulesbad” era atât de cunoscut în Ungaria încât era cântecul de deschidere a majorității balurilor. Așa se face că acest vals a supraviețuit neoficial cenzurii printre iubitorii de muzică. Mulți au mai susținut că acest vals este un vals tradițional și compozitorul este necunoscut. La fel a fost și cu alte melodii cunoscute ale lui, precum serenada „Nu m`abandona” - care a fost răspândită în Ungaria ca unul dintre cele mai cunoscute cântece populare, „Akacos ut”, cu compozitor necunoscut. Desigur, era important pentru regim ca melodiile să poată fi redactate fără a numi compozitorii și fără a fi nevoie să le plătească redevențe (taxe de licență).

Trebuie știut că Jakob Pazeller a fost un compozitor foarte productiv care, izolat de lume în spatele Cortinei de Fier din Ungaria, nu a făcut nimic altceva în studioul său decât să compună melodii în fiecare zi. A scris peste 200 de lucrări, de la uverturi la trei operete, o operă dramatică, fantezii, romane, piese umoristice, piese de dans, valsuri, marșuri... În epoca comunistă nu a avut ocazia să-și publice operele. Și-a păstrat cu grijă partiturile scrise de mână, care au supraviețuit celor două războaie mondiale și ocupației Ungariei de către ruși. Cu siguranță avea speranța că melodiile sale vor răsună într-o zi într-o Europă liberă și într-o lume liberă.

Și aici intervine misiunea nepotului său Friedrich Pazeller. Pe la 15-16 ani a descoperit întâmplător în apartamentul în care locuia cu părinții săi la Budapesta, într-un spațiu ascuns din dulap, partiturile scrise de mână de Jakob Pazeller, acoperite cu fețe de masă. Spre norocul lui, a fost singur acasă. A scos partiturile din dulap, le-a adus imediat la pian și a început să cânte melodiile. Își amintește încă cu mare emoție acel moment în care frumoasele melodii au răsunat grație pianului său. Mai târziu, când mama lui a venit acasă, i-a povestit cu mare entuziasm de partiturile scrise de mână și a întrebat-o de ce au fost ascunse și de ce nu i-au fost arătate. Mama lui a spus că aceste partituri nu trebuie să fie arătate și nici nu trebuie interpretate. A insistat că partiturile trebuie să rămână ascunse în dulap și că vor putea fi scoase cândva. I-a promis lui Friedrich că vor fi disponibile la un moment dat - mai târziu - dar nu în momentul acela. Friedrich nu a prea înțeles ce se întâmpla în lume, dar de atunci gândurile lui se duceau doar la partiturile scrise de mână și la melodiile pe care le-a cântat și auzit pentru scurt timp.

După Conservatorul „Béla Bartók”, Friedrich Pazeller a continuat să studieze compoziția și dirijoratul la Academia de Muzică „Franz Liszt”, iar, după absolvire, pașii săi l-au condus mai întâi în Scandinavia, unde a concertat în Norvegia, Finlanda și Danemarca, iar mai târziu, în anul 1982, în Germania, unde trăiește și lucrează ca artist de 40 de ani.

După căderea comunismului în 1989, prima lui sarcină a fost să ia partiturile scrise de mână și să publice melodiile rămase de la bunicul său, spre a le salva pentru literatura muzicală. Mama lui era deja pregătită să-i predea partiturile lui Friedrich. Așa și-a început el misiunea. Mai întâi a sortat partiturile și a ales cu ce piese să înceapă. A trebuit să editeze parțial partiturile scrise de mână, eventual să rescrie sau să adauge părți. Apoi, cu ajutorul unor graficieni, a transformat copiile partiturilor în partituri lizibile și a făcut părți solo pentru diferite instrumente. Apoi notele au fost tipărite

pentru ca muzicienii să le poată citi și studia. Mai târziu, a repetat piesele muzicale cu orchestra și în cele din urmă a făcut înregistrări pe CD în studio și a susținut și concerte live. Până acum a lansat trei CD-uri cu lucrări de Jakob Pazeller, cu 40 de piese muzicale care nu au mai fost auzite sau cântate până acum. Din păcate, la operete și uverturi nu a ajuns, dar și-ar dori totuși să le salveze și să le păstreze pentru istoria muzicii. Pentru acest lucru a investit mult efort, timp și bani. Pe lângă efortul strict muzical cu lucrările lui Jakob Pazeller, a trebuit să depună și mult efort pentru a le face cunoscute.

În anul 2000 Friedrich Pazeller a fondat în Baden-Baden o asociație numită „Asociația pentru Cercetare Muzicală și Concerte Baden-Baden” cu scopul de a publica lucrările lui Jakob Pazeller. În 2001 a fondat Orchestra Simfonică „Jakob Pazeller” din Baden-Baden. O placă comemorativă i-a fost dedicată lui Jakob Pazeller la Budapesta în 2002 și o alta, la Baden, lângă Viena, în 2004. În Ungaria, la Zebegény, o promenadă de pe Dunăre a fost numită „Jakob Pazeller”, dar și o stradă din Budapesta a fost numită după el. Se bucură și, de asemenea, mulțumește pentru marele interes al orașului Băile Herculane și, mai presus de toate, îi mulțumește domnului Dorin Bălțeanu, care a făcut atât de mult pentru promovarea lui Jakob Pazeller la Băile Herculane și pentru cărțile și publicațiile sale. De asemenea, mulțumește asociațiilor germanilor bănățeni, care sunt foarte interesate și susțin misiunea lui Friedrich Pazeller.

Mai, 2022

Date primite primite de Josef Țigla, în limba germană, de la dl Friedrich Pazeller, traducere din germană: Ramona Obersterescu

Din Baden Baden, Germania, dl. Friedrich Pazeller a transmis, un mesaj video pentru participanții la cea de-a VI -a ediție a Simpozionului "Herculane – arcade în timp".

Mesajul d-lui Friedrich Pazeller, Baden Baden, Germania

Preambulul, comentariul și traducerea mesajului aparțin d-lui.
 Erwin Josef Țigla, președintele Forumului Democratic al
 Germanilor din România filiala Caraș – Severin

Friedrich Pazeller îi mulțumește dlui Dorin Bălțeanu cel care s-a implicat în mod deosebit și, prin grija Consiliului Local și al Primăriei Băile Herculane a reușit ca anul trecut, cu prilejul vizitei lui Friedrich Pazeller, valsul *Souvenir de Herkulesbad* să devină, printr-o hotărâre a Consiliului Local Băile Herculane, Imnul stațiunii de pe Valea Cernei. De asemenea, prin grija dlui Dorin Bălțeanu și a celorlalți implicați în a face cunoscut acest imn al stațiunii, în Gara CFR din Băile Herculane fiecare anunț la stația de sonorizare a gării este însoțit de acest imn prelucrat digital. Merită toate aprecierile și felicitările noastre și, vă rog, aplauze pentru dl Dorin Bălțeanu! Sigur că placa memorială care a fost dezvelită anul trecut cu prilejul vizitei d-lui Friedrich Pazeller, chiar aici în fața Casino-ului, unde vom asculta, mâine, recitalul formației camerale Cvartet Nuevo, va rămâne pentru posteritate ca un punct de referință în istoria culturală a locului.

În continuare, vom vedea mesajul video al dlui Friedrich Pazeller pentru simpozionul de astăzi. Este înregistrat în stațiunea Baden Baden, Germania care face parte din aceeași Asociația a Stațiunilor Termale din Europa la care a aderat, de curând, și stațiunea Băile Herculane. În 2025, va avea loc pentru prima dată în România, la Băile Herculane, Adunarea Generală a asociației și vom avea posibilitatea să prezentăm trecutul istoric precum și viitorul stațiunii noastre.

Prezentăm acum salutul d-lui Friedrich Pazeller din Baden Baden, landul Baden Württemberg, Germania:

Bună ziua! Salut pe toți participanții la simpozion și vă mulțumesc că m-ați invitat să transmit aceste gânduri și vă mulțumesc că mențineți în centrul atenției creația lui Jakob Pazeller. Ne aflăm în stațiunea Baden Baden. Prin imnul stațiunii Băile Herculane sigur că numele lui Jakob Pazeller și numele stațiunii Băile Herculane este cunoscut internațional și se cântă pe marile scene ale Europei.

Ne aflăm în Pădurea Neagră, aici în stațiunea Baden Baden, în fața Casino-ului. Îmi pare rău că în acest an nu pot să particip la Simpozionul "Herculane – arcade în timp".

Vedem în imagine Alea cu izvoare din Baden Baden. Îmi doresc mie și vă doresc și dv. ca Băile Herculane să arate la fel de frumos cum arată acum Baden Baden. În continuare vedeți sala unde sunt izvoarele, intrăm în sala mare. Pe treptele scării ce se vede putem ajunge la terme. Aici este intrarea în Casino. Așa arată Casino-ul din Baden Baden și vreau să-mi iau acum rămas-bun de la dv. și sper că nu vor trece 20 de ani ca să arate Băile Herculane cum arată acum Baden Baden și mult mai repede să pot veni la Băile Herculane și să admirăm împreună stațiunea care să arate la fel ca Baden Baden.

Dl Friedrich Pazeller, din motive familiale nu a putut să vină anul acesta la Băile Herculane și mi-a transmis ce mult și-ar fi dorit să vină. Noi sperăm că anul viitor sau poate peste doi ani, dl. Pazeller să poată să vină la Băile Herculane.

COMUNICAT DE PRESĂ**AL FORUMULUI DEMOCRATIC AL
GERMANILOR DIN JUDEȚUL CARAȘ –
SEVERIN ȘI AL ASOCIAȚIEI GERMANE DE
CULTURĂ ȘI EDUCAȚIE AL ADULȚILOR DIN
REȘIȚA****Jakob Mathias Pazeller,
155 de ani de la naștere**

Compozitorul celebrului vals *Souvenir de Herkulesbad*, JAKOB MATHIAS PAZELLER (născut la 2 ianuarie 1869 în Baden bei Wien - decedat la 24 septembrie 1957 la Budapesta), de la a cărui naștere se împlinesc la 2 ianuarie 155 de ani, este omagiat în județul Caraș-Severin printr-un plic ocazional și o ștampilă filatelică ocazională. Acestea au fost realizate de Forumul Democratic al Germanilor din județul Caraș-Severin și de către Asociația Germană de Cultură și Educație a Adulților Reșița. Utilizarea ștampilei a fost aprobată de Federația Filatelică Română și de către Poșta Română. Ea este folosită în ziua de miercuri, 3 ianuarie 2024, la trimiterea întregii corespondențe de la oficiul poștal din Băile Herculane.

Compozitorul Jakob Mathias Pazeller a fost omagiat de-a lungul anilor de comunitatea locală din Băile Herculane prin implicarea omului de cultură Dorin Bălțeanu, un om care s-a luptat și se luptă în continuare ca orașul-stațiune milenar să fie cunoscut și apreciat în lume.

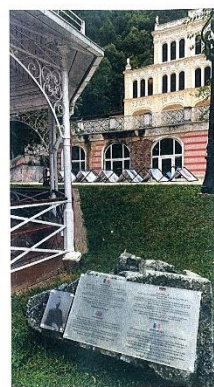
La inițiativa Forumului Democratic al Germanilor din județul Caraș-Severin și a Asociației Germană de Cultură și Educație a Adulților Reșița, Consiliul Local al orașului Băile Herculane i-a conferit post-mortem lui Jakob Mathias Pazeller titlul de Cetățean de Onoare, în data de 31 octombrie 2017. Diploma i-a fost înmănată în 2022 nepotului compozitorului, el însuși compozitor și dirijor, Friedrich Pazeller, într-un cadru festiv, cu prilejul participării sale la

Simpozionul Național „Herculane - Arcade în timp”, ediția a V-a, 16 - 17 iunie 2022.

De reamintit este faptul că celebrul vals *Souvenir de Herkulesbad* a fost ales de către Consiliul Local al orașului Băile Herculane, prin Hotărârea nr. 49 / 30.05.2022, ca Imn oficial al orașului-stațiune, iar începând cu data de 17.08.2022, acesta răsună și la gara feroviară din Băile Herculane, întâmpinându-i sau petrecându-i pe toți călătorii aceștia, ambele inițiative aparținând dlui Dorin Bălțeanu.

În acest context, precizăm de asemenea că în perioada 3 - 5 ianuarie 2024, se poate vizita, la Biblioteca Germană „Alexander Tietz” Reșița, o expoziție documentară de fotografii realizate în stațiunea balneoclimaterică Baden de lângă Viena, locul de naștere al compozitorului, imagini realizate de Erwin Josef Țigla în luna mai 2016.

Erwin Josef Țigla

Băile Herculane / Herkulesbad

VIZITE REGALE LA BĂILE HERCULANE 90 ani de la vizita regelui Carol al II – lea cu ocazia dezvelirii bustului regelui Ferdinand I Întregitorul (1933 – 2023)

comunicare prezentată de ing. Dorin Bălțeanu,
muzeograf, publicist, scriitor, promotor turistic
Băile Herculane, fotografiile aparțin autorului

Băile Herculane, stațiunea regilor și împăraților

Dezvoltarea la care ajunsese stațiunea la sfârșitul sec. XIX, explică interesul pe care-l manifestau suveranii vremii pentru Băile Herculane. Dintre personalitățile imperiale care au vizitat stațiunea Băile Herculane, menționăm pe împăratul Iosef al II – lea, împăratul Francisc I și împărăteasa Charlotte, împăratul Franz Iosef și împărăteasa Elisabeta (Sisi).

27 sept. 1896: La Cazinoul din Băile Herculane are loc întâlnirea împăratului Franz Joseph cu regele Carol I al României și regele Alexandru I al Serbiei cu ocazia inaugurării Canalului navigabil Porțile de Fier. O întâlnire memorabilă a celor trei mari suverani la care tânărul dirijor și compozitor vienez, Jakob Pazeller, a avut o mare responsabilitate, delectarea Înalților Oaspeți pe durata sosirii acestora și în timpul mesei festive de la Salonul de cură cu muzică adecvat aleasă pentru fiecare moment al întâlnirii. O sarcină dificilă, având în vedere importanța evenimentului, dar de care tânărul ofițer al armatei imperiale s-a achitat cu succes, primind aprecierile suveranilor. Regina Elisabeta a României care scria poezii sub pseudonimul de Carmen Sylva, l-a solicitat chiar să-i compună muzică pentru poeziile sale. Astfel, s-au născut numeroase piese muzicale dedicate reginei.

Primarul orașului Băile Herculane, Cristian Miclău împreună cu participanții la cea de-a IV-a ediție a Simpozionului *"Herculane – arcade în timp"*, după dezvelirea replicii plăcii memoriale montate în onoarea "celeia mai înalte vizite la Băile Herculane",

În onoarea "celeia mai înalte vizite care a avut loc la Băile Herculane", în anul 1902, la ieșirea din stațiune, în dreptul Uzinei electrice, s-a montat o placă memorială care, din păcate a dispărut după 1990.

În 12 iunie 2021, cu ocazia celei de-a IV-a ediție a Simpozionului *"Herculane – arcade în timp"*, primarul stațiunii, dl Cristian Miclău a dezvelit replica plăcii memoriale montate pe soclul original aflat la 50 m de capătul Străzii Romane, pe versantul muntelui. Jos, lângă șosea s-a montat un panou cu traducerea textului plăcii în limbile: română, engleză, franceză, germană.

După Primul Război Mondial și după preluarea stațiunii la 1 iunie 1919, **administrația românească** a trebuit să facă ample lucrări de reabilitare a pavilioanelor stațiunii care ajunseseră într-o stare avansată de degradare.

Într-un scurt interval de timp, pavilioanele istorice au fost reabilitate și s-au construit mai multe edificii printre care menționăm **Hotel Cerna (1936)** și **Vila Crăciunescu (1926)** reprezentative pentru stilul arhitectural românesc specific acestei perioade. În 1926, se reabilitează **Izvorul de ochi și Izvorul de stomac**, construindu-se edificii în același stil arhitectural românesc.

Faima stațiunii Băile Herculane a ajuns să atragă din nou, oaspeți din toate colțurile lumii.

Vizita regelui Carol al II – lea la Băile Herculane și pe Valea Almăjului din anul 1933, a fost așteptată cu viu interes, considerându-se un eveniment deosebit de important pentru județ. Preotul Coriolan Buracu a intervenit la Ministerul Comunicațiilor pentru realizarea reparațiilor necesare drumurilor. În ajunul vizitei, s-a organizat o campanie de popularizare a evenimentului: aprinderea de focuri mari pe vârfurile dealurilor, afișe pentru anunțarea vizitei etc. De-a lungul traseului casele au fost împodobite cu verdeață, covoare și flori.

În sfârșit a sosit și ziua mult așteptată, 2 iunie 1933, o zi însorită de vară în care, la Băile Herculane a avut loc, cu mare fast, dezvelirea bustului regelui Ferdinand.

În suita regală se aflau: Principele Mihai, Mare Voievod de Alba Iulia, care avea atunci vârsta de 12 ani, Alexandru Vaida Voievod, primul ministru, Dimitrie Gusti, ministrul Instrucțiunii publice, dr. Emil Hațegan, ministrul Sănătății, Ilasievici, mareșalul Palatului regal ș.a.

Monumentul a fost amplasat în fața Hotelului Ferdinand, fostul Hotel Franz Iosef, a cărui denumire a fost schimbată după 1919 în Hotel Regele Ferdinand

2 iunie 1933, dezvelirea bustului Regelui Ferdinand în fața Hotelului Regele Ferdinand (fost Hotel Franz Iosef)

Vizita Principelui Mihai la Băile Herculane, Topleț și Petnic

Principele Mihai a jucat brăul la Balul de la Topleț

Curiozitatea m-a împins să încerc să găsesc o persoană în viață care a participat la acest eveniment de mare mândrie al toplicenilor din anul 1936 și care să-mi povestească din amintiri, câte ceva despre vizita regală.

Din om în om, am aflat că una din persoanele care au participat la această horă, este Drăghici Ana, în vârstă de 90 de ani, din Topleț.

Întâmplător sau nu, întâlnirea cu Drăghici Ana a avut loc în aceeași lună iunie, dar în 2011, la 73 de ani după celebrul bal din Topleț la care

a participat Principele Mihai.

Bătrâna mi-a povestit cu mare emoție cum a jucat alături de Principele Mihai, retrăind stările sufletești pe care le-a încercat știind că a fost aleasă să joace alături de viitorul rege al României. Mi-au rămas în memorie cuvintele rostite de bătrână cu mare emoție, în graiul bănățean, în finalul dialogului:

"O fost frumos! Și el era frumos atunci! Eu eram de dreapta lui și mă uitam la el, om frumos! Nici eu nu oi fi fost urâtă! Așa o fost narocul! Parc - o fost un vis frumos!"

Anul următor, Drăghici Ana a trecut spre cele veșnice, lăsând spre știința urmașilor topliceni, această dialog publicat de mine în volumul al II-lea al cărții *"Herculane – arc peste timp"*, singura mărturie a participării Principelui Mihai la Balul de la Topleț.

A treia vizită a principelui Mihai la Băile Herculane

În iunie 1938, viitorul rege Mihai, avea să fie prezent din nou în Băile Herculane, într-o excursie, cu clasa. Prin adresa cu numărul 471/19 iunie 1938 prefectul județului Severin informa Chestura din Lugoj că *"în după – amiaza zilei de 21 iunie 1938, va sosi la Băile Herculane, Măria Sa Marele Voievod de Alba Iulia, venind, împreună cu colegii Săi de clasă și profesori, pe jos de la Podeni"*. Totodată, chestura era înștiințată de programul principelui Mihai și solicitată să ia măsuri *"severe, dar discrete, de pază"*.

Această interesantă excursie de studii a fost făcută *"în cadrul lecțiilor de sinteză (istorie – geografie) care se țineau "pe viu", adică la fața locului, la sfârșitul anului școlar"*.

Din surse orale, se pare că principele a urmat un traseu prin Podișul Mehedinți, fiind întâmpinat de un alai cu cai, la Baia de Aramă, după care a urmat trecerea prin localități ale podișului, cu o bogată tradiție etnografică: Izverna, Gornovița, Balta, Podeni. De la Podeni, clasa palatină a principelui Mihai a trecut Muntele Domogled pe jos, pe un frumos traseu turistic pe *"La Ciucioare"*, Izvorul Jelărău, Crucea Albă, Băile Herculane. Traseul clasei palatine a Principelui Mihai din anul 1938 a inclus traversarea muntelui Domogled din Podișul Mehedinți la Băile Herculane pe la Crucea Albă.

Cu ocazia celei de-a doua ediții a simpozionului *"Herculane – arcade în timp"* traseul regelui Mihai a fost evocat și a fost marcat printr-o placă de marmură amplasată pe muntele Domogled, sub Crucea Albă, chiar pe unde a trecut clasa palatină a Principelui Mihai, însoțiți de profesorii lor. De asemenea, s-au montat plăci de marmură de către administrațiile locale din localitățile: **Podeni** (jud. MH), **Petnic**, **Bozovici** (jud. CS), pe unde a trecut Principele Mihai și unde am găsit receptivitate din partea autorităților. Tot la inițiativa noastră, în aceste localități s-au organizat pe parcursul anului 2018, simpozioane dedicate Centenarului Marii Uniri.

Vizitele regale de la Băile Herculane se înscriu cu litere de aur, în cartea de onoare a stațiunii, continuând tradiția vizitelor imperiale precum și a marilor personalități politice și culturale care au ținut să onoreze cu prezența lor cea mai veche stațiune balneară a țării și una dintre cele mai vechi stațiuni balneare ale lumii.

BIBLIOGRAFIE

Dorin Bălțeanu – *"Herculane – arc peste timp. Turism și istorie la Băile Herculane"*, vol. II, Ed. Info Craiova, 2011

TURISM ȘI CULTURĂ LA BĂILE HERCULANE

Poezie, iubire, reverie

Mihail Sadoveanu la Băile Herculane

Comunicare prezentată la ediția a VI-a a Simpozionului internațional "Herculane – arcade în timp" de d-na Adriana Telescu, Reșița, Uniunea Ziariștilor Profesioniști din România

Mihail Sadoveanu s-a născut pe 5 noiembrie 1880, în Pașcani, județul Iași. Părinții săi nu au fost căsătoriți niciodată, iar până în 1891 acesta s-a numit Mihail Ursachi. După ce tatăl său îl recunoaște, devine Mihail Sadoveanu

A fost scriitor, povestitor, nuvelist, romancier, academician și om politic român. Este unul dintre cei mai importanți și prolifici prozatori români din prima jumătate a secolului al XX-lea, având o carieră ce se întinde pe parcursul a cincizeci de ani. Este cunoscut mai ales pentru romanele sale istorice și de aventuri, deși autorul a creat pagini nemuritoare despre lumea țărănească din Moldova, despre natura României și a scris, de asemenea, reportaje și pagini memorialistice.

Publică 100 de volume cu teme preluate din istoria medievală și modernă timpurie a României. A scris romane precum *Neamul Șoimăreștilor*, *Frații Jderi* și *Zodia Cancerului*. Prin intermediul operelor precum *Venea o moară pe Siret*, *Baltagul* și alte scrieri, Sadoveanu acoperă o mare perioadă de timp, ajungând până în istoria contemporană, în care abordează și alte stiluri precum romanul psihologic și naturalismul. Ultima etapă corespunde realismului socialist, în acord cu perioada socialist-comunistă la care Sadoveanu va adera ideologic.

Ca om politic, a fost adept al naționalismului și umanismului, Sadoveanu oscilând în perioada interbelică între forțele politice de dreapta și stânga. A făcut parte mai întâi din Partidul Poporului, Partidul Național Liberal-Brătianu și Partidul Agrar al lui Constantin Argetoianu, ocupând funcția de Președinte al Senatului.

A fost colaborator al cotidianelor de stânga "Adevărul" și "Dimineața" și a fost ținta unei campanii de presă venite din partea partidelor de extremă dreapta. Deși a fost un susținător al monarhiei în timpul regimului autoritar al lui Carol al II-lea, își schimbă orientarea politică după cel de-al Doilea Război Mondial, făcând parte din Partidul Comunist Român.

Cariera politică

- Președinte în Marea Adunare Națională
- Președinte al Camerei Deputaților din România
- Președinte al Senatului României
- Deputat în Marea Adunare Națională

A fost președintele Uniunii Scriitorilor din România și începând cu anul 1921 membru al Academiei Române. A primit Premiul Lenin pentru Pace în 1961. În anul 1928 devine Mare Maestru al Marii Loji Naționale din România.

La vârsta de 21 de ani, Mihail Sadoveanu s-a căsătorit cu Ecaterina Bălu. Cei doi au avut o căsnicie „sănătoasă” din care au rezultat 11 copii

Despre marea familie Sadoveanu

Cei 11 copii ai scriitorului Mihail Sadoveanu au fost: Profira Sadoveanu, Bogdan Sadoveanu, Livia-Lucia Sadoveanu, Ecaterina-Tincuța Sadoveanu, Despina Sadoveanu, Teodora Sadoveanu, Dimitrie Sadoveanu, Mircea Sadoveanu, Alexandru Sadoveanu, Ligia-Mărioara Sadoveanu, Paul-Mihu Sadoveanu.

Profira Sadoveanu, devenită la rândul ei poetă și romancieră. Dintre fii săi, Dimitrie Sadoveanu a devenit pictor, în timp ce Paul-Mihu, cel mai tânăr dintre ei (n. 1920), a scris romanul *"Ca floarea câmpului"*, publicat postum, după moartea sa prematură pe Frontul de Vest, în anul 1944.

La Iași i s-a născut în 1920 ultimul fiu, Mihu Puiu.

În anul 1936, soția scriitorului, blânda coană Catincuța, s-a îmbolnăvit grav, această întâmplare nefericită fiind hotărâtoare pentru mutarea familiei Sadoveanu la București. La 11 februarie 1942, Ecaterina Sadoveanu a murit. În data de 10 octombrie a aceluiași an, la Mogoșoaia, Mihail Sadoveanu s-a căsătorit cu Valeria Mitru, fiică de preot, mai tânără decât el cu 27 de ani, care-i va fi alături până la sfârșit.

Marea dragoste târzie...

După mutarea familiei la București, când Mihail Sadoveanu se afla la conducerea ziarelor „Adevărul” și „Dimineața”, în 1937, tânăra Valeria făcea parte din echipa de redacție a acestor cotidiene, fapt confirmat de Mihail Șerban: *„O cunoșteam bine pe Valeria Mitru. Fusesem colegi de redacție la «Adevărul» și «Dimineața». Spirit viu, intelectuală fină, care vorbea la perfecție câteva limbi”*.

După moartea primei soții, „rămas văduv, liber și singur”, scriitorul a primit-o, cu toată responsabilitatea vârstei și maturitatea conștiinței, în inima și în viața sa pe Valeria Mitru. *„Dragoste târzie și gravă, pusă sub semnul profundelor meditații asupra ciclului vieții și morții”*, după cum avea să afirme Constantin Mitru.

Poetul Mihail Sadoveanu

În anul 1942, Mihail Sadoveanu i-a scris Valeriei Mitru, viitoarea sa soție – a doua, 46 de poezii, pe care i le trimitea acesteia, în chip de scrisori, după fiecare întâlnire. Povestea acestor poezii e relatată de Valeria Sadoveanu într-un interviu: *„Poeziile de față au fost scrise în formă de scrisori, fără vreun scop editorial. După ce ne întâlneam ziua, maestrul își așternea impresiile pe hârtie și mi le trimitea, datate. Asta se întâmpla în 1942. Cum e și firesc, scrisorile-poezii, spontane, nu aveau variante. În anul 1942 ne-am căsătorit și astfel a încetat să-mi mai trimită scrisorile în versuri. Apoi, solicitat de Perpessicius, Demostene Botez și Ionel Teodoreanu, Mihail a copiat,*

în 1944, fițuicile într-un caiet special cu dedicația «V.S.», dând titluri poeziilor, după primul vers al fiecăreia”.

Poetul Mihail Sadoveanu

Versurile scrise pentru această dragoste târzie de Mihail Sadoveanu se regăsesc într-un volum ce poartă numele *“DAIM”*.

“DAIM” sau *“Domnița aleasă a inimii mele”*, este un poem în versuri, aflat în patrimoniul Muzeului Național al Literaturii Române.

În volumul editat în 1980 găsim dedicația amintită înainte de textul în proză *DAIM*: *„Valeriei Sadoveanu/ M.S./ 22 martie 1944/ București”*.

La transcrierea versurilor în proză, Mihail Sadoveanu a intervenit foarte puțin asupra textului. A renunțat la primele două versuri, a inversat unele cuvinte, pe altele le-a înlocuit. Dacă *DAIM*-ul în versuri este inedit un dialog cu divinitatea, cu neprevăzutul; *DAIM*-ul în proză este o poveste magică.

Stațiunea Băile Herculane a fost vizitată de-a lungul timpului de mari personalități, între care împăratul Iosif al II-lea, împăratul Francisc I și împărăteasa Charlotte, împăratul Franz Iosef și împărăteasa Elisabeta, Carol I al României, Carol al II-lea și principele Mihai și de scriitori români ca: Vasile Alecsandri, Lucian Blaga, Ion Minulescu, George Coșbuc, Nicolae Iorga, Mihail Sadoveanu, Ionel Teodoreanu, Liviu Rebreanu, Grigore Vieru și Adrian Păunescu.

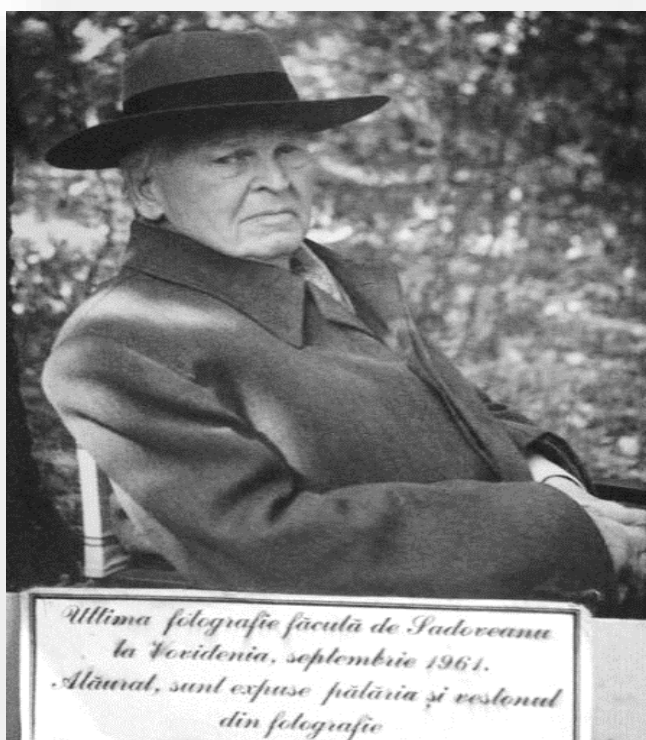
Valeria și Mihail Sadoveanu au petrecut un concediu la Băile Herculane

Vizita marelui scriitor este atestată de o corespondență primită de Postul de Miliție Băile Herculane de la Miliția raionului Almăj-Mehadia referitoare la cetățenii intrați în zona de frontieră și executarea serviciului de pază la vila lui Mihail Sadoveanu aflat în concediu la Băile Herculane, în anul 1948.

*“Vei fi aflat tu, negre motane,
Ceva de soarele de la Herculane.
Spune-ne numai nouă, să ne bucurăm numai noi;
Ne-am săturat de-atâtea neguri și ploi.”
(Dimineața de azi)*

*“Aș vrea să ne regăsim undeva, departe, numai noi,
Între munți, la Mehadia, unde ies din adânc
Izvoarele calde ale tainei pământului.
Acolo nimeni nu ne știe, nimeni nu ne cunoaște;
Când apărem în poieni, numai pasărilor dau veste
singurătății
Că au sosit doi pământeni și-și duc în tăcere
Acea bucurie înaltă care-i mai tare decât moartea.
Așa umblăm până ce-ajungem iar cătră oameni,
În priveriști naive, unde saltă un pîrău de vifor...
Aici e apa Cernii;.....”
(Când te doresc)*

VOVIDENIA, locul în care Mihail Sadoveanu s-a retras în ultimii 20 de ani

Casa memorială Mihail Sadoveanu din Vânători Neamț

Aici, la Vovidenia, a fost vizitat de **compozitorul Sabin PĂUTZA**, în anul 1957. Pe vremea aceea viitorul compozitor și dirijor de renume mondial, era licean, l-a văzut și l-a atins pe marele scriitor. Și-am să-l invit acum pe maestrul Sabin Pautza să ne povestească despre această întâlnire memorabilă.

”S-a întâmplat prin anii 1957 - 58, când eram elev la liceul din Reșița, unde studiam matematica pentru că tatăl meu n-a conceput să studiez muzica. Dimineața studiam matematica la liceul real, iar după-amiază frecventam, fără ca tatăl meu să știe, cursurile Liceului de muzică, liceu care acum îmi poartă numele.

În vacanțele celor 4 ani de liceu, am avut șansa să avem un profesor extraordinar care ne era diriginte și care organiza, în timpul verii, cu vagon de dormit, excursii în toată România. Țin minte că am văzut Delta, Mănăstirile Moldovei, Oașul și Maramureșul și tot ceea ce era interesant și important de văzut la noi

în țară. Se oprea trenul la Sinaia și noi mergeam sus, în Bucegi, 2 - 3 zile.

Într-una din zilele astea, țin minte că, ne-am nimerit la casa unde se odihnea Sadoveanu însoțit de două doamne: una era doctorița lui și una era sora care-i făcea masaje. Erau lângă el în permanență. Am și acum această poză care cred că a rămas prin America, în care eu sunt cu mâna pe umărul lui Sadoveanu. Sigur că știam cine este pentru că studiam Baltagul și Neamul Șoimăreștilor. Pentru noi a fost un moment extraordinar să stai alături de marele scriitor și fiecare din cei 20 de copii s-a fotografiat singur cu moșul ca să ne lăudăm după aceea că l-am cunoscut.

Mulțumesc!"

"Părintele Ioan Ivan, fost director al Seminarului Teologic al Mănăstirii Neamț, mutat acum la Domnul, povestea cum Sadoveanu, când mergea la lac să pescuiască, îl ruga să-i trimită câțiva băieți care să-i cânte. Iubea foarte mult muzica religioasă, cântecele patriotice. Aici și Maria Tănase venea foarte des. Uneori venea și cu orchestra și-i cânta scriitorului. Și ceilalți călugări își amintesc de Sadoveanu. Uneori, când erau slujbe, el venea și se așeza în jilțul regelui, lucru cam nepermis, dar care lui îi era îngăduit de călugări. Tot așa mi s-a povestit cum el venea și citea la strană din cărțile sfinte"

Cristinel C. POPA

"După moartea soțului ei, Valeria Sadoveanu s-a stabilit în apropierea mănăstirii Văratec, unde a organizat un cerc literar informal și un grup ortodox de rugăciune, la care au luat parte istoricul literar Zoe Dumitrescu-Bușulenga și poeta Ștefana Velisar Teodoreanu, dedicându-și viața apărării comunității de călugărițe. Ea a mai trăit timp de 30 de ani după moartea soțului ei".

Maria TĂNASE în vizită la marele scriitor

Casa memorială din Fălticeni

Muzeul "Mihail Sadoveanu" din Iași

Pentru Mihail SADOVEANU, Vovidenia chiar a însemnat un loc ales, era o "poiană a liniștii". "În ultima zi de viață se spune că prozatorul a ținut regim. A mâncat ceva, după care a spus că merge să se odihnească în camera sa. A pus mâna pe marginea mesei, a sprijinit capul pe masă și a murit", spune scriitorul Ion Arhip.

Mulțumesc pentru atenție!

ing. Adriana Telescu

Uniunea Ziariștilor Profesioniști din România,
filiala Reșița

Bibliografie

- Revista Română nr. 3 /2021
- Mihail Sadoveanu-Secvențe centenare de Lăcrămioara Agrigoroaiei
- În odăile cu stele Sadoveanu era cât Ceahlăul de Cristinel Popa

LANSARE DE CARTE

"Prin veșnicia unei clipe",

Editura David Press Print, Timișoara, 2023.

Volum de poezii, autoare **Sylvia Hârceagă**,
conducătoarea Cenaclului "Seniorii", Timișoara

Călătorie spre veșnicia poeziei

Dragi prieteni! Îmi permit să spun așa pentru că noi cei aflați în această sală suntem uniți prin cuvânt, prin cuvântul scris, cuvântul vorbit și de ce nu și prin cuvântul cântat, mai precis suntem uniți prin cuvântul scris de doamna Constanța Sylvia Hârceagă, care prin al XIV-lea volum de versuri devine o voce importantă în lirica feminină timișoreană și nu numai și în lirica națională.

Mărturisesc că de câțiva ani urmăresc cu mare atenție poezia feminină de după 2015 și această preocupare m-a implicat la peste 150 de cărți cu prefață sau postfață.

Revenind la cartea doamnei Constanța Sylvia Hârceagă cu titlul „Prin veșnicia unei clipe” apărută recent la Editura David Press Print din Timișoara putem constata maturitatea lirismului și în opinia mea înseamnă conștientizarea poeziei, stilul poetic a fost găsit și bine stăpânit și chiar împlânzirea metaforei, care dă suflu unui poem și creează emoții și trezesc sentimente.

Pornind de la titlu îmi vine în minte o strofă din poezia „Luceafărul” de Mihai Eminescu

*„Poni luceafărul. Creșteau
În cer a lui aripe,
Și căi de mii de ani treceau
În tot atâtea clipe”*

și trag concluzia că omul față de măreția universului reprezintă o clipă. Singura ființă de pe pământ care a conștientizat că trăiește acum și se raportează la trecut pentru a-și construi un viitor este omul. Această clipă de viață este reverberată în urmași, alte clipe menite să ducă mai departe tot ce este mai frumos și mai durabil în umanitate. Și această veșnicie a clipei sugerată de autoare mă trimite la veșnicia omului care va dăinui cu toate că circulă diverse conspirații despre sfârșitul celei mai inteligente ființe din universul cunoscut. Trecerea timpului reprezintă o temă majoră în acest volum și această trecere este raportată și la schimbările din natură care în fiecare an renaște și moare pentru a se renaște din nou și acest ciclu raportat la existența noastră ne deschide porțile cunoașterii pentru a înțelege ce ființe extraordinare

suntem și merită ca în trecerea noastră să lăsăm o urmă pe acest pământ.

Cele mai multe poezii sunt scrise în stil clasic cu rime, dar autoarea scrie și în vers alb. Cel mai mult se impune stilul clasic care o și reprezintă în constelația poeziei pentru că acest stil implică niște reguli precise, dar pentru Doamna Sylvia nu reprezintă vreo problemă, versul curge ca o apă de izvor, susură printre cuvinte și impune cititorului o stare de bine, de liniște.

O altă calitate a majoritatea acestor poeme din această carte este faptul că un pictor poate picta citind o poezie. Transpunerea sentimentelor pe un colț de anotimp sunt atât de profunde încât ne trezesc, nouă cititorilor nostalgii și amintiri rătăcite pe scara existenței.

Motto-ul acestui volum ne deschide ușa spre universul poetic marca Constanța Sylvia Hârceagă și cred că cele patru versuri a marelui poet Omar Khayyam

*„O închipuire-i lumea din năluciri de fum,
Un loc vrea fiecare pe scenă să ocupe,
Tu află adevărul din adâncimi de cupe;
Că totul pendulează între miraj și scrum”!*

sunt cheia care ne deschide ușa spre poezie și reprezintă esența acestei cărți.

Pentru mulți dintre noi, evident trecuți de o anumită vârstă, avem nenumărate nostalgii după un timp parcă mai deschis față de natură și față de om. Implicarea tehnologică schimbă tot mai mult viața noastră și acest avânt ne rupe tot mai mult de tradiție generațiile care vin. Această constatare că nimic nu va mai fi cum a fost odată o regăsim din primul poem și citez câteva versuri:

*„În veacul meu nu mai există
Iubiri cu pîlpîiri de stele”*

sau

*„Nici clopotele amintirii
Nu le deșteaptă noi senzații,
Șiraguri rupte de mărgean
Se risipesc prin vide spații...”*

*Trăim o neîmpăcată pace,
Înfrînți adesea de ursită,
Ne urmăresc trecînd prin ani
A regăsirii vechi ispită”
(ÎN VEACUL MEU)*

Într-o călătorie prin anotimpuri se regăsesc două simboluri, cel al reînnoirii, al renașterii ce

reprezintă primăvara și cel al împlinirii, al maturității ce reprezintă toamna, anotimp al conștientizării relației dintre om și natură, dintre vis și realitate, dar mai ales acceptarea tuturor trăirilor și amintirilor acumulate de-a lungul anilor, citez:

*„Cînd toamna-și plînge frunza
Cu glasuri triste de viori,
În văzduh vibrează încă
Aripa dușilor cocori,*

*Se stinge-n suflet bucuria
Verii ce ne-a fost aproape;
Azi, trec în corăbii norii
Hărțuiri de vînt pe ape,*

*De pe cîmpuri seara strînge
În clăi, umbra zilei duse,
Arătări misterioase
De pe unde stau ascunse!”
(CÎND TOAMNA ...)*

Mai descoperim în acest volum pastelul, un stil foarte rar întâlnit în literatura contemporană, unde totul se leagă, omul cu natura, emoțiile în raport cu timpul și predomină imaginile artistice combinate cu sentimente și împreună construiesc un moment magic de liniște și pace spirituală

*„Duoase amintiri trezesc
Aceste clipe de visare...
Ca azi, mă regăsesc trecînd
Printr-a cireșilor ninsoare,*

*în pridvoare de lumină
Încrustate-n stropi de rouă,
Să sărbătoresc schimbarea
Unui colt de lume, nouă!”
(ÎN PRAGUL NOII PRIMĂVERI)*

Cu siguranță sunt adeptul ideii că lirica feminină se deosebește de lirica masculină prin faptul că sensibilitatea unei femei o regăsim mai accentuat în poezii scrise de femei. Această sensibilitate caracteristică o descoperim în multe poeme desi autoarea a adoptat să privească tot ce se întîmplă și toate trăirile din afară și acceptă poziția unui demiurg care construiește imagini folosindu-se de metafore legate de perceperea trecerii timpului citez

*„Cînd toamna poetul își plînge
Pe umărul lirei pierdutele veri,
Vîntul prin frunze arcușul și-l frînge,
Ramuri se pleacă sub grele poveri,*

*Nostalgice doruri te-încearcă,
Cresc amintiri la margine de vis,
Mult mai adîncă ți-e seara și parcă
Și orele nopții mai singure ți-s...”
(LECTURĂ)*

În unele poeme există o legătură puternică între natură și sentimentele umane, o legătură emoționantă unde această înlănțuire ne deschide privirea spre o ceremonie a vieții, pentru că copleșiți de cotidian uităm să vedem cele mai frumoase lucruri, uităm că trăim o singură viață și doar amintirile ne dau din când în când un imbold de aducere aminte

*„Ca-n vremea de odinioară
Privesc fantasticul apus,
La alte veri care s-au dus,
Gîndindu-mă așa într-o doară...”
(DECOR CAMPESTRU)*

sau

*„Vom petrece anotimpul
Marilor iubiri eterne,
Cînd în urma noastră timpul
Din clepsidre se tot cerne!”
(SUB VRAJA UNEI ALTE STELE)*

Adevărurile despre unicitatea clipei despre diferențele dintre ființele umane care totuși întregesc acest spectru al vieții nu sunt relevate ca un principiu filosofic, sunt spuse simplu și complex în același timp, iar înțelegerea sare din spatele versurilor și citez cîteva versuri care m-au tulburat și m-au făcut să înțeleg mesajul din spatele mesajelor transmise de aceste versuri frumoase și cumînți deschizătoare de orizonturi cuprinse de magia cuvintelor.

*„Nimic nu e la fel, deși se pare
C-aceleași flori au apărut pe ram,
Că-s tot acelea crengile cu care
În prag de primăvară-ți bat în geam!*

*Și nu-s la fel apusurile verii,
Nici ziua cea de azi cu cea de ieri,
Diferă dar parfumurile serii
Noianul de iubiri si de tăceri...*

*E unică în fiecare clipă
Fărîma vieții care-ți bate-n piept,
Desprinsă din a timpului aripă
În drumul său neobosit și drept!*

*Nici bune nu-s, nici rele toate,
Dar le petreci așa cum vin la rînd,
Schimbarea lor, știind că nu se poate
Si nu le mai trăiești nicicînd!”
(UNICITATE)*

Aș putea scrie o carte despre acest volum, dar cred că mai bine mă opresc fiindcă trebuie să las și pe alți invitați să se exprime despre această carte, care mi-a îmbucurat sufletul.

Succes doamna Constanța Sylvia Hârceagă și mă bucur că te-am cunoscut și aștept și alte cărți care să mă surprindă într-un mod plăcut.

Nicolae TOMA

jurnalist, poet, scriitor, membru Uniunea Ziariștilor Profesioniști din România, filiala "Valeriu Braniște", Timișoara

POEMELE CERNEI

Poezii de Sylvia Hârceagă,
Conducătoarea Cenaclului *Seniorii*, Timișoara

CERNA

Nu pot lăsa o zi să nu te văd,
Tu, Cerna mea, curată, tumultoasă
Când vii din munți pe armăsarii albi,
Ce tropotesc, prin albia stâncoasă!

Încorsetată-n ziduri mari de piatră,
Ținută-n frâu să nu te-abați din cale
Te răzvrătești și parcă tot te cerți
Cu herghelia valurilor tale!

Erai pe când Hercules stăpânea
Acest ținut mirific de izvoare,
De când Hygeea și cu Esculap
Le-au folosit fiind lecuitoare,

Ai dăinuit de veacuri până azi
Să ne răsfeți cu frumusețea-ți pură,
Cu glasul tău zglobiu de clopoței
Să-nveselești sălbatica natură!

Se lasă seara peste munții tăi,
și întuneric e ca într-un templu...
De sus, privesc cum te arunci pe stânci,
Înmărmurită stau. Și te contemplan!

IARNĂ PE CERNA

E iarnă. Ninsorile cad,
Pădurile dorm
sub blănuri albe de hermină.
Răzvrătită, Cerna
își strigă mâhnirea
trezind din visare cerbii –

În vale,
orașul pare părăsit.
Au rămas doar statuile
să supravegheze
scurgerea timpului,
să memoreze evenimentele.

Dar pașii mei,
se șterg sub greutatea
Zăpezii.

- Născută în Jugureni, jud. Dîmbovița la 29 decembrie 1948.
- Este membră a Uniunii Ziariștilor Profesioniști din România din anul 2019.
- conducătoarea Cenaclului Seniorii din Timișoara din anul 2008.
- Pe lângă activitatea de la Cenaclul Seniorii, pe care-l conduce din anul 2008, d-na Sylvia Hârceagă participă ca invitată de onoare la ședințele altor cenacluri literare și asociații din Timișoara de la care a primit premii de excelență pentru talentul literar și activitatea culturală pe care o desfășoară.

CERNA, NOAPTEA

E seara înaltă și caldă
Albăstrind pe vârfuri sure,
Cerna trece maiestuoasă
Pe sub margini de pădure –

Din celestele prundișuri,
Pe sub poduri învechite,
Pulberi ce-au căzut din stele
Curg pe undele-i grăbite!

Stă pe-un jilț de piatră luna
Sprijinită-n colți de stâncă,
Noaptea crește peste vale
Enigmatică, adâncă.

Frumuseți din alte lumi
Țes păienjeniș de vrajă,
La hotarul greu de somn
Domogledul doar, stă strajă!

PE CERNA TREC RÂURI...

E ațipită valea sub cerul de vară,
I se-împlesc pe umeri lujeri de lumină,
Amiaza rotundă peste Cerna presară
Ciorchinii de raze de pe bolta senină.

Mi se îngână versul cu cântec de ape,
Cu zbaterea-i clară prin scorburii și pietre,
Aburul pădurii îi fumegă sub pleoape,
Născut de-întunecimea sălbatei vetre!

Străbunii atlânți cu chipuri împietrite
De pe maluri veghează arcade de timp,
În mit și istorii, icoane zugrăvite,
Înnobilând Panteonul din dacic Olimp!

Abisurile-albastre ținute de munți
Pe umeri de stânci de vremuri albite,
Le încunună maiestuoasele frunți
Cu calde miresme din fânețe cosite,
Și-i atâta risipă de azur peste văi,
Peste nimb de privesc de zei plăsmuite,
Prin ierburi ard macii cuprinși de văpăi,
Pe Cerna trec râuri de-arginturi, topite!

CERNA, FERMECĂTOARE VALE

Încântătoare vale, privesc de vis,
Vrăjite portaluri deschid spre trecut;
Codificat în mituri, în pietre înscris,

Istории legendare peste veac a țesut!

Mi se-împletește versul cu al Cernei cântec
Asurzitor desprins din orgile de piatră,
Aruncate demult din al muntelui pântec,
De cei ce stăpâniră atlanta lor vatră.

Trec peste poduri să o salut o clipă
Pe frumoasa Artemis din dacicul Olimp;
În ciorchinii de aur e atâta risipă
Făcută de amiaza văraticului timp!

Azi, prin ramuri de tei au zburat serafimi,
Descătușând din flori parfumurile fine,
Soarele sărută albastre adâncimi
Din cer arcuit peste spinări alpine,

Și las să mă alinte cu foșnet pădurea,
Cu tremur de frunză din plopilor înalți,
Și gânduri să-mi fure, adulmecând aiurea
Cărări pecetluite de vechii atlânți!

POEM PENTRU CERNA

Stă adunat în clăi
Parfumul cald al verii,
În scobitura unei văi
Se-ascund umbrele serii,

Un nor se odihnește
Pe un genunchi de stâncă,
Pădurea-n jur foșnește
Noptatică, adâncă.

Zburdalnic fir de apă
Din piatră-n piatră sare,
Prin munte drum își sapă,
Descătușând zăpoare,

Șuvoaiele rebele
Se-aruncă peste praguri,
Rostogolind mărgele
Din albele-i șiraguri...

E Cerna dăltuită
Sub ceruri-nalte, pure,
De zei atlânți zidită
În reliefuri dure

Din neștiută vreme,
Când pe aici trecură,
Redesenând în geme
Divina lor natură!

MEMENTO

Pentru că am ajuns la capitolul poeziei inspirate din mirajul acestor țărâmură de legendă cu *"privești de vis"*, să spunem că *doamna poeziei bănățene* poate inspira prin versurile sale, nu numai pictori așa cum bine aprecia în recenzia cărții *"Prin veșnicia unei clipe"*, poetul Nicolae Toma. Ei bine, da, versurile d-nei Sylvia Hârceagă au inspirat și un compozitor de renume mondial. Într-una din pauzele celei de-a VI-a ediții a Simpozionului *"Herculane – arcade în timp"*, maestrul Sabin Pautza ne-a mărturisit că s-a inspirat din poezia CERNĂ pentru a compune o piesă. Iată că *"fermecătoarea vale"* continuă să inspire mari compozitori. Așa cum Jakob Pazeller s-a inspirat când a compus la Băile Herculane celebru vals *"Souvenir de Herkulesbad"*, iată că acum maestrul Sabin Pautza a compus o nouă piesă de muzică clasică pe care sperăm ca la ediția viitoare a simpozionului, să o audiem și s-o lansăm.

DEBUT POETIC

Am primit la redacție, câteva poezii ale unei eleve a Liceului Hercules Băile Herculane, **Mădălina Iordache** și ale unui fost elev al aceluiași liceu, **Nicolae Miloș**, originar din Plugova care ne scrie tocmai din Anglia unde s-a stabilit momentan. Publicăm în acest număr, poeziile AUGUST și SUNET DE NOIEMBRIE ale Mădălinei și poezia ACASĂ pe care o considerăm reprezentativă pentru tânărul din Plugova care, plecat pe meleagurile îndepărtate ale Albionului, se gândește cu nostalgie la plaiurile natale de la poalele Arjanei.

DOMOGLED

AUGUST

În luminișul amorțit
 Mai cântă câte-o rândunică
 Și se retrage într-un loc umbră
 Și ea tot adormită.

E monotonie, lene, amorțea
 Și totul este liniștit,
 Păsările nu se opresc din ciripit
 Și fluturii, încă zboară.

Albinele moleșite
 Se plimbă în jurul nucului bătrân
 Și frunzele-i stau neclintite
 Iar soarele e peste sat stăpân.

Până și macii încântători
 Acum au ațipit,
 Monotonia îmi dă fiori
 Și valul de amorțea parcă e nesfârșit.

SUNET DE NOIEMBRIE

De azi pădurea a adormit
 Copacii acum oftează,
 Din jocul vesel s-au oprit
 Și fața-mi întristează.

Vântul grăbit aleargă neîncetat
 Printre frunzele de toamnă.
 Păsările au obosit de-atâta cântat
 Și soarele le cheamă

Norii se înfurie acum
 Și râuri de tristețe, varsă
 Și soarele aurit
 De mult a adormit

Frunzele ruginii cad grele, ude,
 După tot cântecul din vară,
 Acum ele sunt mute,
 Și liniștea le-omoară

Mădălina Iordache

Clasa a VIII -a, Liceul Hercules Băile Herculane, 2023

ACASĂ

Îmi e dor de casă, de locuri natale,
 De satul din vale,
 Îmbrăcat în poale
 De munte.
 Sus pe firele de înaltă tensiune,
 Ciorile stau contemplând a iernii promisiune.
 Este toamnă,
 În Pământ și Aer se simte Prana,
 Iar noi trăim liniștiți,
 Ocrotiți de Arjana.
 Este toamnă,
 Câmpurile-s dezbrăcate,
 De măracini și roade,
 Iar în case, la foc,
 Bătrânii își dreg durerile de spate.
 Este toamnă,
 În sat, liniște ca de prerie,
 Mai face o bătaie de ciocan a covaciului, gălăgie.
 Se lasă seara, simt că ceasu-i trecut de opt,
 Și mușc cu poftă de copil, dintr-un cartof copt,
 Este toamnă,
 Și în sat e seară,
 Mai joacă fumul țâșnind din coșuri,
 Pe acorduri de vânt și vioară.
 Este toamnă,
 Și asta-i povestea locului unde m-am născut,
 Sanctuarul în care am crescut,
 Unde timpul nu a fost vreodată pierdut,
 Cum zicea și moș Paul, cu părul nins și cărunț,
*"Ăsta-i Pământul care ne-a dat tot ce am avut, cu
 asta am crescut"*.

Nicolae Miloș, Anglia

TURISM ȘI CULTURĂ LA BĂILE HERCULANE

RUTE CULTURAL TURISTICE (III)

Băile Herculane are trei rute cultural turistice aprobate de Ministerul Turismului: *"Pe urmele lui Hercules"*, aprobată în 2021, *"Pe urmele împărătesei Elisabeta"*, aprobată în 2022 și în fine, *"Herculane pe aripi de vals"*, 2023.

Unul din membrii echipei cu care am realizat videoclipul de promovare al Rutei cultural turistice este chiar reprezentantul Ministerului Turismului pentru zona de Vest a României, dl. consilier Gabi Popescu care ne-a prezentat proiectul național al Ministerului Antreprenoriatului și Turismului.

Aș vrea să-i mulțumesc d-lui Dorin Bălțeanu pentru invitație precum și organizatorilor, Primăriei Băile Herculane. Consider că astfel de evenimente sunt nu numai binevenite ci și necesare pentru a menține tânăr sufletul orașului. Practic promovarea unei localități fără astfel de evenimente, nu ar fi posibilă. Pentru a avea o motivație de a veni la Herculane, trebuie să conlucreze mai multe elemente. Pe de o parte cazare, alimentație publică, desigur serviciile și ce-ar fi mai important, zic eu, evenimentele, adică motivația sufletească, motivația culturală.

Personal, consider Băile Herculane ca un muzeu în aer liber. Oricine vine pentru prima oară aici nu poate decât să se minuneze de ceea ce găsește aici. Drept este că această pauză care a fost într-o vreme îndelungată când nu prea s-au făcut intervenții, mă refer aici la clădirile istorice, se simte, dar consider că această perioadă poate fi recuperată, mai ales prin faptul că primăria și-a arătat disponibilitatea și implicarea în tot felul de proiecte și programe și a încercat să adere la toate organizațiile și instituțiile care le-ar putea fi de folos în acest scop. Tot legat de finanțare, pentru că de aici pornesc majoritatea problemelor, lipsa finanțării, cu sprijinul Ministerului Economiei, Antreprenoriatului și Turismului există

două linii prin care stațiunea să progreseze și să - și îmbunătățească serviciile.

Una dintre aceste linii este legată de organizațiile de management a destinației turistice care nu sunt o invenție națională sunt preluate de la alte state unde acestea funcționează foarte bine. Important este că prin aceste organizații se pot accesa fondurile necesare pentru a putea progresa.

A doua linie se referă la rutele cultural turistice, de asemenea preluate din modelul european. Comisia europeană are printre altele, o axă care se referă la aceste rute cultural turistice.

Practic ministerul certifică aceste rute după mai multe criterii. Vorbim de un sistem voluntar de certificare la care pot să adere atât asociațiile publice locale cât și alte organizații, ONG-uri. Scopul acestora este de a dezvolta turismul, cultura, tradițiile. Referitor la aceste rute cultural turistice, avem trei tipuri de astfel de rute, după întinderea lor pot fi: rute locale, regionale și naționale. Cele naționale au în componență cel puțin trei județe, iar cele regionale pot fi constituite din minim două localități. Cele locale, e clar, se referă la o localitate.

Aș vrea să mă opresc la două aspecte, în primul rând la criteriile de certificare și în al doilea rând la beneficii care le-ar putea aduce aceste rute.

Legat de criterii, trebuie să amintim câteva date importante care să personalizeze aceste rute: în primul rând denumirea rutei care trebuie să fie sugestivă, trebuie să ne inspire din prima, despre ce este vorba. A doua informație importantă este tematica. Din cadrul acestei tematici putem avea rute culturale, istorice, religioase, arheologice și altele. O parte importantă a proiectului constituie descrierea obiectivului unde trebuie să includem toate obiectivele turistice care să fie reprezentative pentru destinația respectivă, începând cu muzee, mănăstiri, ateliere meșteșugărești, crame, orice ar putea fi de interes pentru viitorii turiști. Lungimea rutei se referă efectiv la numărul de km de la punctul A, până la punctul B. Durata estimativă de parcurgere. Asta înseamnă să ținem seama de punctele de oprire în funcție de obiectivele pe care vrem să le vizităm. Trebuie să ne stabilim un grup țintă asupra căruia trebuie să e concentrăm, cui ne adresăm? Trebuie să avem în vedere cât mai multe variante de agreement, drumeții, ștranduri, etc., centre de informare turistică, trebuie identificate modalitățile de transport prin care putem ajunge la obiectivele turistice ale destinației, cu mașina sau pe jos, pe trasee marcate, întreținute. Localități de tranzit sunt localitățile de pe traseul rutei care nu au obiective turistice. Amplasarea unităților de cazare și alimentație publică, datele de contact. În general aceste informații se găsesc la centrele de informare

turistică. Nu cred că este o problemă în ziua de azi, de a obține astăzi astfel de informații.

O remarcă la sfârșitul acestor criterii. Reprezentantul Comisiei europene pe parte de rute tematice este d-na Steliana Cojocariu care preia documentațiile și acordă aceste certificate.

Trecând la beneficii, bineînțeles că există multe beneficii directe și anumite beneficii indirecte care decurg din promovarea acestor rute cultural turistice:

- Punerea în valoare a obiectivelor culturale, a moștenirii istorice.
- Introducerea în oferta agențiilor de turism a acestor rute. Acest aspect este foarte important deoarece agenția nu trebuie să se ocupe de organizarea unui circuit, ci să-l ia ca atare. Pot fi disponibile sub forma aceasta mai multe circuite tematice cu durate variabile de o zi, două, trei, etc.
- Dezvoltarea turismului, creșterea circulației turistice și la nivel național.
- Dezvoltarea durabilă a localităților, adică un flux permanent de turiști și o dezvoltare pe toate planurile, atât turistic cât și economic, cultural.
- O mai bună promovare la nivel internațional. Comisia European promovează prin diverse mijloace proprii aceste rute cultural turistice.

După cum cunoașteți, guvernul acordă vouchere de vacanță de care beneficiază foarte mulți cetățeni. Am întâlnit în multe situații, oameni care n-au fost plecați de 10 - 15 ani în concediu, cu ajutorul acestor vouchere au reușit să iasă și ei puțin în lume, pe teritoriul României. Este un plus și acest lucru care se simte la nivelul agențiilor economice.

- Promovarea destinațiilor turistice prin participarea la manifestări naționale și internaționale. Mă refer aici la târguri naționale și internaționale de turism.

- Nu în ultimul rând, colaborarea atât în cadrul rutei, între agenți economici cu autorități publice, ONG-uri, cât și cu celelalte rute similare.

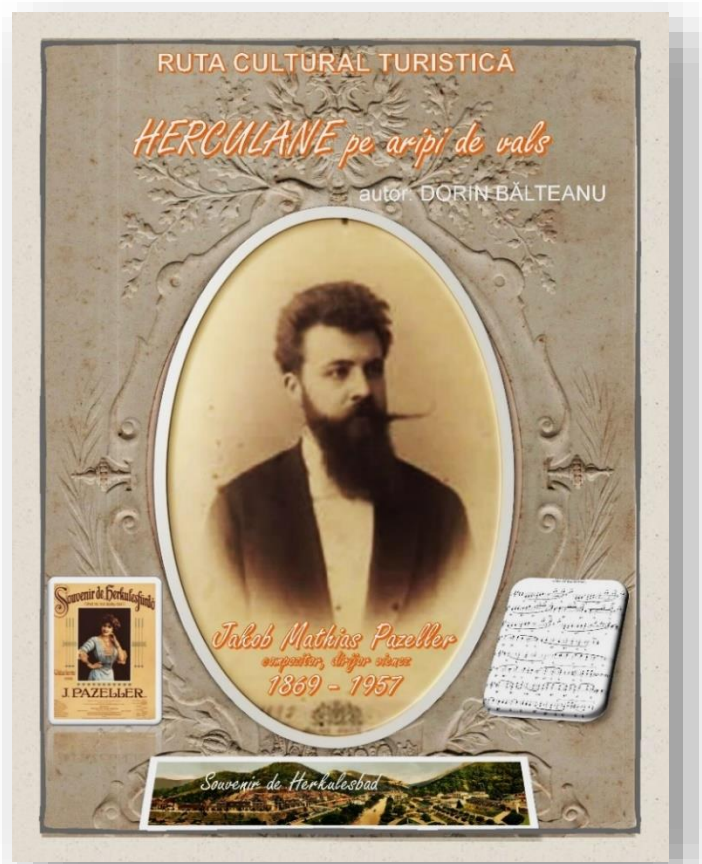
Din punct de vedere statistic, la nivelul țării există acreditate un număr de 130 de rute, dintre care 30 sunt rute naționale. La nivelul județului Caraș – Severin există un număr de șapte rute certificate, dintre care trei rute sunt naționale. Toate aceste rute naționale pornesc din Băile Herculane și vă mărturisesc că fără sprijinul și inițiativa d-lui Dorin Bălțeanu, nu știu dacă s-ar fi realizat vreuna dintre ele: *"Pe urmele lui Hercules"*, *"Pe urmele împărătesei Elisabeta (Sisi)"* și *"Herculane pe aripi de vals"*.

Gabriel Popescu

consilier Ministerul Antreprenoriatului și Turismului,
 reprezentantul ministerului în zona de Vest a României

HERCULANE PE ARIPI DE VALS

Rută cultural turistică națională recunoscută de
 MINISTERUL ANTREPRENORATULUI ȘI TURISMULUI

Ruta cultural turistică *"Herculane pe aripi de vals"* unește, urmărind, nu neapărat în ordine cronologică, traseul biografic al compozitorului vienez Jakob Pazeller de la naștere (Baden bei Wien, AUSTRIA, 1869) și până la retragerea la pensie (Budapesta, UNGARIA, 1957), trecând prin Arad, unde a fost dirijorul Fanfarei Regimentului 33 de infanterie, Sibiu, unde a fost dirijor al orchestrei teatrului din localitate și Băile Herculane, stațiune îndrăgită de el, căreia i-a dedicat celebrul vals *"Souvenir de Herkulesbad"*, interpretat și devenit faimos pe toate meridianele lumii.

Stațiunea turistică Baden – Baden din Germania a fost inclusă în traseul rutei deoarece acolo este locul unde nepotul compozitorului Jakob Pazeller, pianistul și dirijorul Friedrich Pazeller, s-a stabilit din 1999, dedicându-și activitatea reabilitării operei muzicale a bunicului său, ostracizat și uitat în perioada comunistă.

Ruta cultural turistică *"Herculane pe aripi de vals"* urmărește promovarea stațiunii Băile Herculane care în anul 2023 a aniversat 1870 de ani de atestare epigrafică, împreună cu valsul *"Souvenir de Herkulesbad"*, la 120 de ani de la lansare (1903), așa cum au fost promovate la începutul sec. XX, când celebritatea lor a ajuns pe toate meridianele lumii.

Dorin Bălțeanu

HERCULANE-ETNOGRAFIC

COLECȚIA ETNOGRAFICĂ "TRADIȚIE ÎN EXPOZIȚIE"

Prof. Despina Bălțeanu a prezentat Colecția etnografică "Tradiție în expoziție" atât în cadrul celei de-a VI -a ediții a Simpozionului *"Herculane – arcade în timp"* cât și la *"Casa de la Podu Roșu"* unde participanții la simpozion au fost invitați să viziteze colecția. Colecția etnografică *"Tradiție în expoziție"* a fost prezentată și premiată în cadrul fazei județene a celei de-a II-a ediții a Festivalului *"Tradiții cărășene"*.

DOMOGLED
Foto: Dorin Bălțeanu

La Casa de la Podu' Roșu din Herculane: TRADIȚIE ÎN EXPOZIȚIE

Pe prispa casei cu ii în ferestre
Îți dau binețe, dar te și poftesc
Să deschidem azi lada cea de zestre
Cu tot ce-i vechi și pururi românesc!

Hai, vino în odăi cu ursitori
Să vezi cum se-mbrăcau cândva bunicii
Împodobindu-și portul alb cu flori,
Cu buna-cuviință fără vicii!

Pășește pe sub frunzele de viță
Printre mușcate și ierbi fermecate,
Pe prispa unde toarce câte-o mîță
Și-un menestrel îți cântă doruri toate!

În poartă te așteapt-o româncuță,
Cămașa-i albă, portu-i înflorit,
Voioasă, te invită în căsuță
Lăsând deoparte lucru-i migălit.

Alțițe, ii, ștergare, cuverturi,
Măiestrele costume populare,
Podoabe, felurite țesături,
De la pieptare până la covoare!

O lume veche, dar neschimbătoare
Te-a reprimi în rostul ei vrăjit,
De vrei să-nveți, te-aștept la șezătoare
C-un meșteșug și-un ceai binevenit!

29 iulie 2023, Băile Herculane,
Vlad Pârău

Târg mare la Caransebeș

Iacătă trecu și vara și-ntr-o bună gimineată,
 Pră când dam uroi la hoară și strângeam câta
 vergeată,
 Mă pomen' c-aud o larmă care crește dânspre piaț'.
 Închid ușa dă la coșu' unge afumăm cârnaț',
 Bag 'năpoi și cucuruzu' și tărâțele'n podrum,
 Pun căputu-ăl nou pră umeri și ieși la poartă'n drum.
 Când colo, minune mare! Spurc dă lumie și dă care
 Îndreptându-să spră locu'un'să țânie Târgu-ăl mare.
 Doamne! – mă gângii în mine – cum făcui dă m-am
 zuitat,
 Că-am dă târguit atăcea șă-atâta dă colindat?

În oraș, lumie și țară, toți cu țoalele curace
 Paori, domni, soldați și fiece, oameni dă pră șapce
 sace,
 Dânz Zorlenți și dânz Glimboca, dă la Cornea și-
 Armeniș,
 Dă la Cârpa, dânz Poiană, alții chiar dă la Biniș!
 Or vinit aiși cu trenu' cu cocia, ori cu roata,
 Ca să târguie, să vândă, ori ca să-ș' mărice fata.
 Plin dă gazde, maistori, calfe cu șăgârțîi după iei,
 Vin și târguie dă toace: dă la vice, la șierșiei
 Șlarfi și sucne, ștrimfi și cârpe, șoluri, taiere, uiegi
 Răini, chiscandre, ori șporerturi, oale dă pământ,
 cârciegi
 Lână, laibăre, ponieve, pierini mari și mici, iorgane,
 Dune dă-astrucat, mădrațuri, miesă, scamne și
 ormane.
 Mă duc câta mai încolo ca să-mi iau nișce jămișci
 Dar dă-atâta îmbulzală, nici nu poți ca să ce mișci!
 Unu mă lovește'n foale, altu-mi calcă băătura
 Dau să-i zic și io vro două, dar mi-o taie: "țânie-ți gura!"
 Măi încolo, prota nostru, cu brâu roșu și cu blăni
 Vrie să târguie măi lesne un piglais și două răini.
 Finu' Chentă sî sfăgește pântru nu șciu care treabă,
 Unu' stă și cască gura, altu-mpinge-n mare grabă.
 În atâta hărmălaie, nu s-augie om cu om:

Unii s-or culca sub cară, ăi mici s-or suit în pom,
 Unu vrie să-ș' vândă vaca și să-ș' cumpere purșiei
 Altu-ș' vinge nișcie paie, ca să ie și iel doi miei.
 Dâncolo măi înspră Dâlma, să vând poame moi și
 brânză,
 Clisă, șonc, uloi dă pieșce, părădaisă și osânză,
 Gâșcie și curcani ori răță dă pișioare înodace,
 Pui, găini și alce păsări dă cârlige atârname.
 Mai mult' paori pră la doctori ori vinit ca vai dă iei:
 Unu-i cu dureri în foale și să vaită dă cârcei,
 Altu nu poace să doarmă dă tovară și reumă
 Și să plângie că pră gușă parcă cineva-l sugrumă.

O muiere măi bătrână o slăbit ca vai dă ia
 Niși să dărdăie nu poace ș-o ajuns ca o nuia!
 O vinit la Taica Popa ca să vă milostivească,
 Să-i asculce supărarea și după-aiă să-i șicească.
 Și așa umblai tot târgu' dânz Potoc și până-n Șoabe
 Unge să vingeau măi liesne cunie, fiară, săpi și roabe.
 Cunpărai și io o coasă, un lăvor ș-un lanț măi mic,
 Ca să-ncuni măi binie poarta. Cam atâta. Mai nimic!
 Trec pră ulița a mare pră la birtu' lu' Stănescu
 Unge-n zi dă sărbătoare cântă și losum Perescu.
 Tăbărât dă-atâta umblet, intru-n birt să mă-oginesc
 Biau un ștampil dă răchie, măi șier trei și-apoi doonesc.
 Măi iau căceva răpielțuri și m-apuc să cer socoata
 Dar n-ajung să mă scol bine și-un biețac răgică boata:
 "-Mă! Dă vriei să-ț' miargă bine și să nu ce bag în boală,
 Dacă vriei să nu ce sudui și să nu-ț' frec nasu-n oală
 Să ce sui aiși pră masă și să joci cum oi vrea ieu
 Ți-oi cânta și să-mi baț' toba în văilingu' ăst' dă plieu!"
 Când mă uit la iel măi bine, vād un prăpăgit dă moș
 Cu obrazu' roș' ca focu' și-un nas cât un caltaboș!
 Nici nu poace să răsufle, atâta-i dă amezat
 Dacă nu i-ai vegea nasu' ai zice că s-o scrâncit.
 Vrieu să-l ieu cu vorba bună: "- Moșule!- îi zâc râzând,
 "- Duce-acasă dă ce culcă, fii pră pace, nu boalând
 Ș-apoi mânia gimineată, poț' să fii dîn nou voios".
 Omu' niși nu vru să audă și mai rău o înșieput
 Ca să joace și să-asuge așa-în laibăr și-n căput.
 Îi arăt ca nu să cage om bătrân să ocărăscă,
 Și să intre-n gura lumii, care să-l băjucurească.
 "- Vrei să-ajungi mai rău ca Moritz, când anțărt tăman
 la rugă,
 S-o sfăgit cu nișce oameni dă-o ajuns drept în lerugă?"
 În sfârșit, dă rău, dă bine, omu' o lăsă măi moale
 Și ieși lăsând în urmă stăcle și păhară goale.

.....
 Pe furiș veni și seara, târgul s-a cam terminat
 Și-ostenit îmi fac bilanțul: ce-am făcut, ce-am realizat?
 Dar oricare-ar fi răspunsul, liniștea pătrunde-n fire,
 Târgul a rămas în urmă, ca o scumpă amintire....

Dinu Nemoianu

CRONICARII SECOLULUI AL XVIII-LEA CARE AU SCRIS DESPRE BĂILE HERCULANE

Meșteșugul condeiului nu îi este dat orișicui, la fel ca cel al oricărei alte meserii, ca de exemplu al războiului, sau oricare alta. Mai ales în condițiile în care un monarh, și pe deasupra habsburgic, dicta în secolul al XVIII-lea termenii scrierii. Cu acești termeni literari se confruntau și cronicarii care au trecut în acest secol prin Băile lui Hercules și care au simțit să scrie despre localitate. Avem obligația să le expunem nu numai biografia, ci mai ales opera lor literară legată de stațiune.

Johann Kaspar Steube (1747 - 1795)

Sfârșitul iernii anului 1782, în piața Sfântului Ștefan din Viena. Trecătorii se uitau uimiți la un anunț lipit pe peretele catedralei vieneze cu fundament arhitectural gotic medieval. Anunțul era scris diferit de celelalte:

Cel ce scrie acestea, un bărbat necăsătorit din Saxonia, trecut binișor de douăzeci de ani, având o oarecare experiență în ale socotitului, vorbitor de română, suedeză și italiană, care a călătorit printr-o bună parte a Europei, putând face dovada bunelor sale moravuri și declarându-se adept al religiilor recunoscute, caută... Cererea, destul de complex redactată din punct de vedere literar pentru un simplu post de majordom sau camerier (valet) într-una dintre familiile aristocratice habsburgice sau chiar burgheze din Viena, era iscălită **Johann Kaspar Steube**¹². Acesta este unul dintre cronicarii noștri.

Născut în familia unui măcelar din Gotha saxonă, Steube i-a surprins pe cei din jur prin dorința de a învăța, dorință susținută cel mai mult de către mama sa. Din această cauză a călătorit în multe locuri, chiar dacă între timp practica meserii simple, cum a fost slujba de calfă de pantofar. Îmbinarea simțului de aventurier cu setea de cunoaștere l-a făcut să se implice în diverse evenimente istorice, unele dintre acestea marcându-i sănătatea. Astfel, ajunge la Băile Herculane în anul 1772 pentru refacere medicală¹³. În două scrieri de-ale sale, *Drumeții și destine* și *Scrisorile din Banat*, cronicarul elogiaza regiunea. Cu toate că a petrecut aici zece ani, este foarte probabil ca originea temporală a lucrărilor sale despre Banat să fi fost totuși perioada în care a ajuns la Viena în primele luni ale anului 1782, tot atunci fiind posibilă și descoperirea cărții lui Grisellini¹⁴. Pe lângă inspirația din creația italianului, trebuie să evidențiem și felul

original în care Steube descrie traiul zilnic al românilor, al gospodăriei lor, al portului și al obiceiurilor acestora¹⁵. Găsim de asemenea interesant în scrierile sale și includerea unor cuvinte românești într-o listă ce conținea corespondentul lor în limba italiană și germană. Constatăm totodată stilul anecdotic, plin de umor, comun cu cel al contemporanului său român, Nicolae Stoica de Hațeg¹⁶. Este de remarcat că peste ani scrierile lui Steube au beneficiat și de recenzie lui Johann Wolfgang von Goethe¹⁷.

Francesco Grisellini (1717 - 1787)

La vremea sa Francesco Grisellini a fost un scriitor de o importanță deloc de neglijat, contrar faptului că numele său este greu de găsit în enciclopedii sau în istorii ale literaturii. Cele mai multe citări despre cronicar sunt făcute în legătură cu biografia concepută marelui istoric și prelat, Fra Paolo Sarpi și care a apărut în câteva ediții ale *Istoria del Concilio Tridentino* începută cu anul 1760. A fost membru a numeroase academii, ca de exemplu cele din Londra, Berna, Florența, Bologna¹⁸.

Habsburgii de atunci, Maria Theresia și fiul ei Iosif al II-lea, l-au trimis pe Grisellini să observe regiunea prin prisma mai multor factori, geografic, economic, social, istoric, dar acesta și-a depășit condiția de slujbaș și a realizat mult mai mult. A oferit urmașilor lui literați și istorici o sursă bună pentru scrierile lor. La 24 august 1774, pornește spre Banat, și în noaptea de 21 spre 22 septembrie intră în cetatea Timișoarei. Studiază mult regiunea în timpul celor doi ani și jumătate petrecuți acolo și publică ulterior, între anii 1776 și 1779, în *Giornale d'Italia* și în *Nuovo Giornale d'Italia*, analize consacrate atât istoriei naturale, cât și antichităților romane descoperite. Mărturisește printr-o scrisoare, adresată unei personalități a Universității din Pavia, faptul că *ar fi dorit să mai zăbovească pe aceste meleaguri, ale căror realități îl fascinaseră, dacă alte obligații nu l-ar fi rechemat în Italia*¹⁹. Primăvara anului 1777 îl prinde pe Grisellini la Viena, fiind primit în audiență de împărăteasa habsburgică, căreia îi dedică ediția italiană a lucrării despre regiunea bănățeană. Recompensa de 400 de florini primită de la Maria Theresia îi impulsionează planurile sale în legătură cu viitoare scrieri asemănătoare, scrieri care nu s-au concretizat, din motive rămase necunoscute. În același timp cu publicarea textului în limba italiană sub formă de carte în 1779, apare la Viena și traducerea în limba germană. Pentru ca manuscrisul să aibă

¹² Johann Kaspar Steube, *Nouă ani în Banat (1772-1781)*, studiu introductiv și ediție îngrijită de Costin Feneșan, Editura de Vest, Timișoara, 2008, p. 7.

¹³ *Ibidem*, p. 10.

¹⁴ *Ibidem*, p. 22.

¹⁵ *Ibidem*, p. 22.

¹⁶ *Ibidem*, p. 25.

¹⁷ *Ibidem*, p. 20.

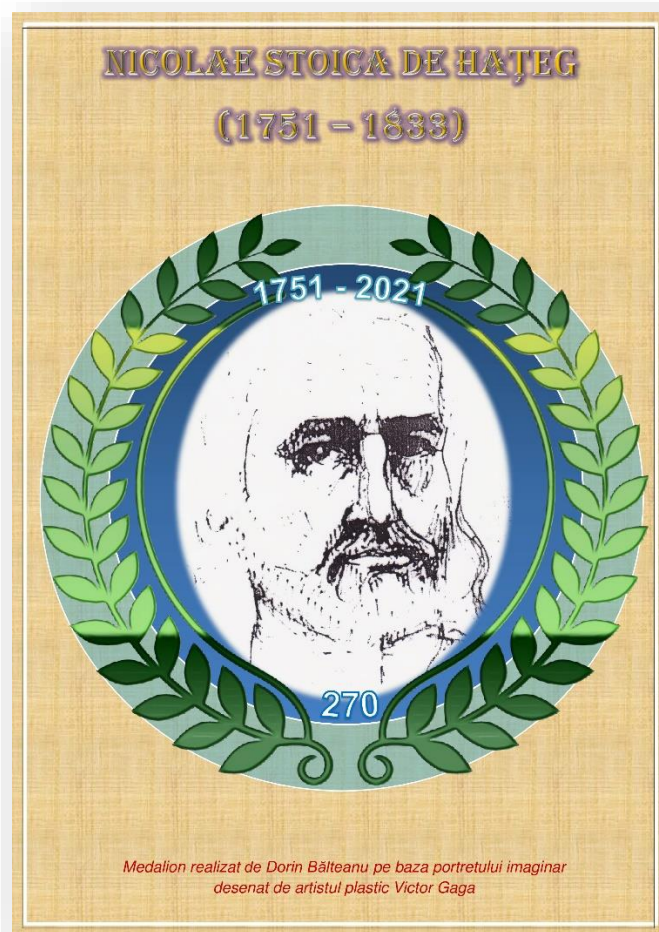
¹⁸ Kenneth McKenzie, *Francesco Grisellini and His Relation to Goldoni and Molière*, în *Modern Philology, Critical and Historical Studies in Literature, Medieval through Contemporary*, vol. XIV, nr. 3, The University of Chicago Press, Chicago, iulie 1916, p. 17.

¹⁹ Francesco Grisellini, *Încercare de istorie politică și naturală a Banatului Timișoarei*, Editura de Vest, Timișoara, 2006, pp. 9-10.

șanse de publicare în cetatea Timișoarei și în această limbă, Grisellini ia legătura cu Ignaz Edler von Born, cunoscut de asemenea ca și Ignatius von Born, un proeminent mason și un bun cunoscător al științei mineralogiei și metalurgiei. Acesta îl precedase pe autor prin călătoria din anul 1770 în Banat, publicând ulterior o lucrare importantă despre resursele minerale și activitatea minieră a zonei. Latura masonică a cronicarului nostru are legătură și cu anagrama sub care-și ascundea orientarea și care ne-a redat până la urmă semnătura de scriitor din publicațiile sale, chiar dacă uneori poate fi regăsit sub denumirea de *Grissellini* sau *Grisellini*. A fost prieten bun și cu celebrul Goldoni. Cea mai cunoscută operă a lui Grisellini este *I Liberi Muratori*, menționată frecvent în legătură cu opera lui Goldoni, *Le Donne Curiose*²⁰.

În ceea ce privește descrierea regiunii bănățene din secolul al XVIII-lea, în lucrarea *Încercare de istorie politică și naturală a Banatului Timișoarei*, cronicarul recurge la o formă epistolară ce n-a împiedicat cursivitatea expunerii, prin *scrisori* adresate atât unor militari și oameni politici, cât și unor erudiți²¹. Remarcăm în lucrare o planșă care evidențiază o primă hartă a clădirilor Băilor și a izvoarelor sale din acest secol. Singurul fapt care i se poate imputa în scrierea sa este un anumit grad de neînțelegere a condiției istorice a românilor, popor care a trăit îndelungat sub stăpânire străină. Chiar dacă îi descrie și îi cunoaște pe români mai mult decât alții din punct de vedere lingvistic, material și spiritual, nu conștientizează dezvoltarea istorică a Banatului și nici marile mișcări sociale românești, după cum a fost răscoala populară antihabsburgică a românilor bănățeni din anul 1738. Din acest motiv pare să se încadreze în *sistemul iozefinist* al cercurilor de conducere habsburgice vieneze, care, cu toată promovarea unei *iluminări* monarhice a popoarelor subjugate, nu reușea să înțeleagă pe deplin nevoile sociale ale acestor popoare și nici istoria lor. Pe de altă parte, trebuie să recunoaștem că puțini scriitori străini au pus în lumină așa de timpuriu originea romană a poporului nostru, Grisellini subliniind în scrierea sa despre Banat latinitatea limbii române și apartenența locuitorilor regiunii la comunitatea neamului nostru²². Într-un final, cronicarul, fiind *bolnav de alienație mintală*, se stinge în Milano în a doua jumătate a anului 1784, după reîntoarcerea sa în țara natală, Italia²³.

Nicolae Stoica de Hațeg (1751- 1833)

Cel de-al treilea cronicar al nostru, singurul român dintre ei, *n-a avut nici formația unui istoric și nici posibilitatea de a cunoaște scrieri fundamentale despre istoria veche europeană. Numeroasele erori...sînt explicabile, dacă ținem seama că și-a scris cronica într-o epocă de început, romantică, a cercetării istorice moderne*²⁴. Cu toate acestea, Nicolae Stoica de Hațeg se dovedește a fi un profund iubitor de neam, nu numai prin scrisul său, dar și prin faptele din timpul vieții. Construcția primului edificiu religios de rit ortodox de la Băi, Biserica *Schimbarea la Față*, al cărei edil a fost, este cel mai bun exemplu. Și totuși mijlocul potrivit de a afla valoarea unui istoric sunt vorbele sale, mai ales în momentele cele mai dificile ale existenței lui. Să rememorăm doar câteva episoade:

*Eu slujii iarna într-o sobă a mea, sus în casernă. Acolo ispovedeam, cuminecam. Iar la 25 martie, duminică, avînd mulțime de cuminecături, deșchiși cortul beseăricii și, împlinind datoria, am răcit și căpătai friguri*²⁵...Eu pre coastă, din sus de bateria mare, într-

²⁰ Kenneth McKenzie, *Francesco Grisellini and His Relation to Goldoni and Molière*, ed. cit., p. 18.

²¹ Francesco Grisellini, *op. cit.*, pp. 13-14.

²² *Ibidem*, p. 15.

²³ *Ibidem*, p. 10.

²⁴ Nicolae Stoica de Hațeg, *Scrieri - Cronica Mehadiei și a Băilor Mehadiei, Povești Moșăști - Varia*, Editura Facla, Timișoara, 1984, p. 5.

²⁵ Nicolae Stoica de Hațeg, *Cronica Banatului*, editia a II-a revizuită de Damaschin Mioc, Editura Facla, Timișoara, 1981, p. 265.

o vine nelucrată, boabe de struguri pîrgă, popistriți mîncarăm²⁶.

Născut în localitatea Mehadia, fiu al preotului hațegan Athanasie Stoica și al Varvarei, a început să învețe, la vârsta de șase ani, în satul natal...Până în anul 1773 stă acasă, la Mehadia, fără serviciu, nevrînd să fie ofițer în armata austriacă...Datorită opoziției generalului Papilla – care voia să-l angajeze, neapărat, în armată – Nicolae Stoica abia în primăvara anului 1777 a reușit să obțină un post de învățător în satul Corni (Cornea)²⁷.

Asistă la evenimentele militare ale războiului austriaco-turc dintre anii 1788-1792, desfășurat și pe tărâmul bănățean, în calitate de preot militar pe lângă *regimentele* coordonate de habsburgi și formate din români. În luna septembrie a anului 1815, colonelul Földvary, comandant al regimentului valaho-ilir, îi solicită cronicarului nostru să scrie o istorie succintă a Banatului care ar fi urmat să fie folosită de către un istoric ungur ce-și dorea să elaboreze țării sale o origine bazată pe fapte științifice. Românul Nicolae Stoica de Hațeg s-a conformat, creând o scriere compusă din *opt cărți, pe epoc*²⁸. Autorul nostru a consemnat, de asemenea, că într-un timp scurt, a *redactat lucrarea, în limba germană, aceasta având câteva coale*²⁹. Lucrarea este cunoscută în zilele noastre drept *Cronica Mehadiiei și a Băilor Herculane*.

Simion Constantin Laurentiu,
medic neurolog, master în domeniul Istoriei

Bibliografie

1. Ciobanu, Tiberiu, *Nicolae Stoica de Hațeg Cronicarul Banatului*, Patrimonicum Banaticum, II, 2003, p. 232.
2. Grisellini, Francesco, *Încercare de istorie politică și naturală a Banatului Timișoarei*, Editura de Vest, Timișoara, 2006, pp. 9-10, 13-14.
3. Hațeg, Nicolae Stoica de, *Cronica Banatului*, editia a II-a revizuită de Damaschin Mioc, Editura Facla, Timișoara, 1981, p. 265.
4. Hațeg, Nicolae Stoica de, *Scrieri - Cronica Mehadiiei și a Băilor Mehadiiei, Povești Moșăști - Varia*, Editura Facla, Timișoara, 1984, p. 5.
5. Mckenzie, Kenneth, *Francesco Grisellini and His Relation to Goldoni and Molière*, în *Modern Philology, Critical and Historical Studies in Literature, Medieval through Contemporary*, vol. XIV, nr. 3, The University of Chicago Press, Chicago, iulie 1916, pp. 17, 18.
6. Steube, Johann Kaspar, *Nouă ani în Banat (1772-1781)*, studiu introductiv și ediție îngrijită de Costin Feneșan, Editura de Vest, Timișoara, 2008, p. 7.

²⁶ *Ibidem*, p. 273.

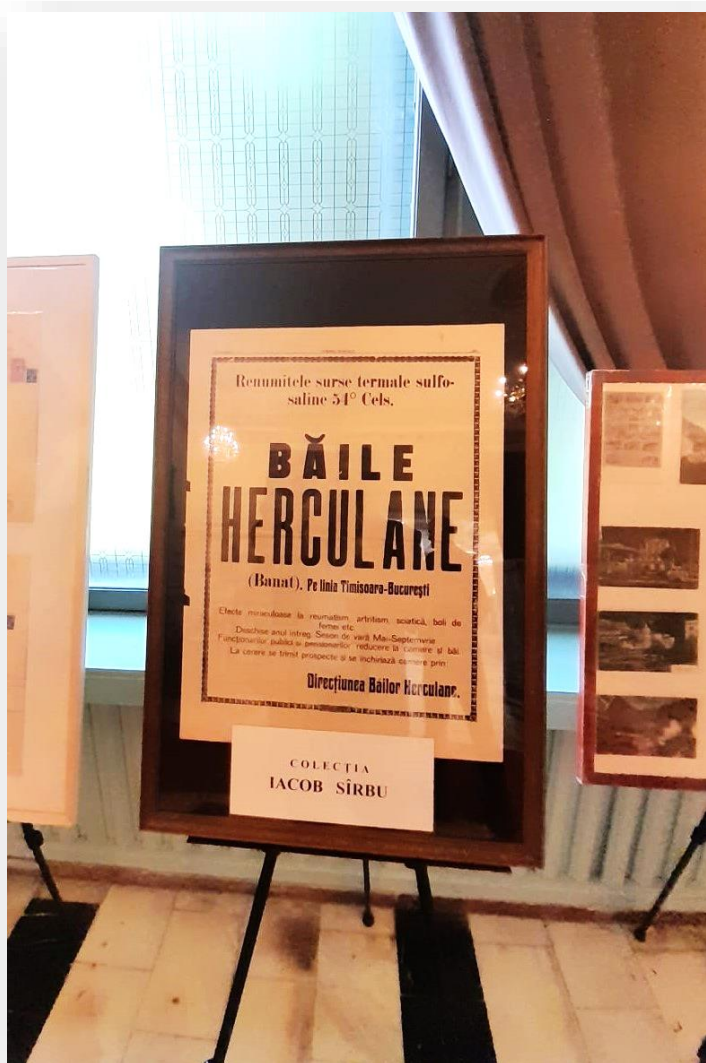
²⁷ Tiberiu Ciobanu, *Nicolae Stoica de Hațeg Cronicarul Banatului*, Patrimonicum Banaticum, II, 2003, p. 232.

²⁸ *Ibidem*, p. 233.

²⁹ *Ibidem*.

HERCULANE – INTERBELIC

expoziție de fotografii și documente de epocă
din colecția Iacob Sârbu

EXPOZIȚIE DE ARTĂ PLASTICĂ
"Herculane, lumini și culori din centrul istoric",
pictori **Eleonora Hoduț și Gabriel Hoduț**

a prezentat dr. ist. Dana Bălănescu, Reșița

Fotografii primite prin bunăvoința dlui Erwin Josef Țigla, Președintele Forumului Democratic al Germanilor din Caraș – Severin, căruia îi mulțumim și pe această cale.

EXPOZIȚIA DE DOCUMENTE DE ARHIVĂ „HERCULANE - 1870”

prezintă Lavinia Micu, consilier superior la Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Caraș - Severin

Am ales să expunem documente și copii din cărți. Documentele sunt, în principal, din Fondul arhivistic „Întreprinderea balneară Băile Herculane”, și din Fondul arhivistic al Regimentului de graniță nr. 13, româno – bănățean pentru că, tot din documente, știm că în perioada 1801 – 1872, stațiunea Băile Herculane a fost în administrarea acestui regiment. După aceea a fost în administrarea statului maghiar, din 1873 până în 1919. Începând cu 1 iunie 1919, stațiunea Băile Herculane intră în proprietatea statului român. S-a făcut un raport de preluare a stațiunii, dar, după aceea, stațiunea trebuia reorganizată, renovată. Sarcina foarte dificilă a administrării a revenit dr. Alexandru Crăciunescu care a condus Direcțiunea Băile Herculane, personalul tehnic, administrativ, funcționarii, dar și medicii specialiști, balneologi. Unii funcționau doar sezonier, în restul anului funcționau la alte instituții din alte orașe, de exemplu la Spitalul din Oradea.

Ce atribuții avea direcțiunea? Colecta taxe, taxe de cură, taxe de muzică. Orice vizitator care venea în stațiune și stătea mai mult de cinci zile, trebuia să plătească obligatoriu această taxă. Capul de familie plătea integral, membrii familiei plăteau jumătate, iar copii aveau gratuitate. Cu banii încasați din taxe se procurau cele necesare pentru stabilimentele balneare și pentru hoteluri. Există corespondență cu fabrici de lenjerie de la Viena pentru achiziționarea de cearșafuri, de prosoape de baie, de lenjerie de pat, pentru hoteluri; corespondență pentru procurarea de papuci de baie din rafie, din stuf, covorașe de baie pentru stabilimentele balneare.

Undeva este un inventar al obiectelor existente într-o cameră de hotel din 1919 și aici întâlnim

denumiri precum *cenușerniță* pe care desigur nu le mai întâlnim astăzi.

În fiecare an, Direcțiunea Băile Herculane încheia contracte cu unități militare din țară pentru ca formațiile muzicale să vină și să cânte aici. Muzica era organizată ca fanfară și ca orchestră seara, orchestră de jazz. Se cânta șase ore pe zi, de la 10,00 la 12,00 și de la 17,00 la 19,00 și seara în Casino, de la 21,00 la 23,00.

Evenimente mai importante. S-a discutat despre vizita regelui Carol al II-lea din 1933 și despre bustul generalului Vicol. Generalul Vicol a fost medic și a ajutat foarte mult stațiunea încă de la preluarea ei de către administrația românească.

Au avut loc în stațiune manifestări științifice, al doilea Congres Național de Chimie, Congres de Antropologie, Conferința Internațională a Liderilor Organizațiilor Studențești. Asociația învățătorilor Bănățeni din Timișoara își ținea aici adunările generale.

Cele mai interesante documente, din punctul meu de vedere sunt cele din 1864, un raport statistic cu toate evenimentele care au avut loc în anul 1864, cu lista nominală a vizitatorilor stațiunii. Au fost din Franța, Olanda, Elveția chiar și din America.

Alte documente în limba germană gotică, prin care un pictor decorativ, Karl Jobst adevăratește primirea unei sume de bani, 20 de florini pentru pictarea a cinci tablouri în Sala mică a Casino-ului, e vorba de Sala de argint. Sunt tablouri stil frescă, le-am văzut ultima dată în 2008 și reprezintă personaje mitologice. De asemenea, Karl Jobst a pictat și biserica ortodoxă din Băile Herculane, dar a pictat și panouri ornamentale la cupola de stejar a Salonului de cură din cadrul Casino-ului. Cupola acum nu mai există.

În ceea ce privește cărțile, cea mai interesantă mi se pare carte lui Emanuel Munk – „*Herculane aproape de Mehadia*”, scrisă în 1871, tipărită la Viena unde, dacă e să ne referim strict la Casino, scrie că pe acoperișul Casino-ului erau patru postamente pe care erau statui reprezentând un român, un sârb, un neamț și un ungur, cele patru naționalități conlocuitoare din Banat.

Di Țigla a amintit în încheierea primei alocuțiuni, sloganul acestui simpozion „*Trecutul ne unește, pentru un viitor mai bun!*”, deci din trecut, împreună spre viitoarea expoziție de pictură prezentată de Dana Bălănescu.

SIMPOZIONUL INTERNAȚIONAL HERCULANE – ARCADE ÎN TIMP, ediția a VI-a SALONUL RESTAURANTULUI CASINO BĂILE HERCULANE

GRUPUL PSALTIC ETHOS

Solist: Diacon Ciucă Minel
Ison: On Emil - Andrei
Bariton: Radu Cristian
Bas: Trăilescu Andrei

CUPRINS

DOMOGLED – Revista Domogled a primit premiul Hyperion	p.2
DORIN BĂLTEANU –Herculane la ceas aniversar	p.3
DOMOGLED-Revista Domogled prezentată în cadrul ședinței UZPR Timișoara	p.4
DORIN BĂLTEANU - Ultimul aristocrat al neamului românesc: Const. Bălăceanu–Stolnici	p. 5
DOMOGLED - In memoriam prof. Gheorghe Rancu	p. 6
CONSTANȚA SYLVIA HÂRCEAGĂ - Simpozionul internațional <i>"Herculane - arcade în timp"</i> la cea de-a VI – ediție	p. 7
NICOLAE CĂPUȘAN – Cuvânt de salut	p. 9
GABRIEL CODRU PLEȘA – Cuvânt de salut	p. 10
ERWIN JOSEF ȚIGLA – Cuvânt de salut	p. 11
NICOLETA MOISE – Cuvânt de salut	p.11
OVIDIU ROȘU – Cuvânt de salut	p. 12
DACIAN RANCU – Cuvânt de salut	p. 13
DORIN BĂLTEANU – Herculane – 1870 ani de atestare documentară	p. 14
IACOB SÎRBU – Portret Gyuri Tolvay	p. 16
FORMAȚIA CAMERALĂ CVARTET NUEVO	p. 18
STELA DRĂGAN –Souvenir de Herkulesbad. In memoriam Jakob Pazeller. Poezie	p. 18
ERWIN JOSEF ȚIGLA - Scurtă introducere în viața lui Friedrich Pazeller	p.19
FRIEDRICH PAZELLER – Mesaj din Baden Baden, Germania	p. 21
ERWIN JOSEF ȚIGLA – Comunicat de presă	p. 22
DORIN BĂLTEANU – Vizite regale la Băile Herculane	p. 23
ADRIANA TELESCU – Poezie, iubire, reverie. Mihail Sadoveanu la Băile Herculane	p. 25
NICOLAE TOMA – Lansare de carte: Prin veșnicia unei clipe de Constanța Sylvia Hârceagă	p. 29
CONSTANȚA SYLVIA HÂRCEAGĂ – Poemele Cernei	p. 31
MĂDĂLINA IORDACHE, NICOLAE MILOȘ – Debut poetic	p. 33
GABRIEL POPESCU – Rute cultural turistice	p. 34
DORIN BĂLTEANU – Ruta cultural turistică <i>"Herculane pe aripi de vals"</i>	p. 35
DOMOGLED – Colecția etnografică <i>"Tradiție în expoziție"</i>	p. 36
VLAD PĂRĂU – <i>"La Casa de la Podu Roșu"</i> , poezie	p. 36
DINU NEMOIANU – <i>"Târg mare la Caransebeș"</i> , poezie în grai bănățean	p. 37
SIMION CONSTANTIN LAURENȚIU – <i>Cronicarii sec. al XVIII – lea care au scris despre Băile Herculane</i>	p. 38

<i>"HERCULANE-INTERBELIC"</i> , expoziție de fotografii și documente de epocă din colecția Iacob Sârbu	p. 41
<i>"HERCULANE, LUMINI ȘI CULORI DIN CENTRU ISTORIC"</i> , expoziție de artă plastică, pictori Eleonora și Gabriel Hoduț	p. 42
<i>"HERCULANE – 1870"</i> , expoziție de documente de arhivă, prezintă Lavinia Micu	p. 43
SIMPOZIONUL INTERNAȚIONAL <i>"HERCULANE – ARCADE ÎN TIMP"</i> , ediția a VI-a, fotografii din timpul desfășurării simpozionului	p.44
GRUPUL PSALTIC ETHOS	p. 46
CUPRINS	p. 47

Redacția revistei DOMOGLED mulțumește celor care au pus la dispoziție fotografii cu aspecte din timpul desfășurării celei de-a VI-a ediții a Simpozionului Internațional *"Herculane – arcade în timp"*: dl Erwin Josef Țigla, dna Dana Bălănescu, dl Florin Știube, dl Iacob Sîrbu, dl Adi Doandș.

Responsabilitatea pentru conținutul articolelor din această revistă revine autorilor.

BĂILE HERCULANE

2023/2024

Teatrul de vară din Parcul Vicol

Izvorul de apă plată I

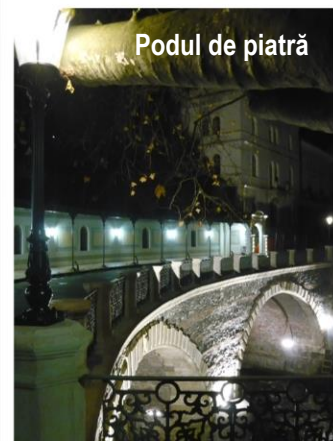
Izvorul de apă plată II

Galeria Podului de piatră

Statuia reginei Omphale

Podul de piatră